

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER

ORGAAN VOOR DE MEDEDEELINGEN VAN DE CENTRALE COMMISSIE VOOR DE RIJNVAART

UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

9^E JAARGANG

WOENSDAG 19 MAART 1924

No. 429

INHOUD

	Blz.
DE VERLENGING VAN DE ENGELSCH-TRADE FACILITIES ACTEN HET EXPORT CREDITS SCHEME door <i>Prof. Mr. G. W. J. Bruins</i>	258
De Landbouw-begroting door <i>Dr. F. L. Rutgers</i>	260
De Nederlandsche Katoenindustrie in 1923 I door <i>Joan Gelderman</i>	263
Eenige gegevens omtrent de economische gevolgen van de Roerbezetting voor Nederland II door <i>D. J. Wansink</i>	264
De Geldmarkt in 1923 door <i>Tj. Greidanus</i>	267
Verslag van de Staatscommissie voor het Pachtvraag- stuk. Deel II door <i>Mr. Dr. R. H. Baron de Vos van Steenwijk</i>	268
AANTEEKENINGEN:	
Voorschotten aan den „Koninklijke Hollandsche Lloyd” 270	
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	271—279
Geldkoersen. Effectenbeurzen.	
Wisselkoersen. Goederenhandel.	
Bankstaten. Verkeerswezen.	

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*

Redacteur-Secretaris van het weekblad: *D. J. Wansink*

18 MAART 1924.

De geldmarkt onderging ook deze week weinig verandering. Particulier disconto noteerde $4\frac{7}{8}$ á $4\frac{15}{16}$ pCt., de prolongatierente 5 á $5\frac{1}{4}$ pCt. Vooral tegen de medio was de geldvraag weder groot; daarna begon er meer aanbod door te komen en aan het einde der week was er een merkbare ontspanning ingetreden, zonder dat echter de noteringen veel veranderden, daar de vrijgekomen gelden regelmatig door de Regeering opgenomen werden tegen schatkistpapier.

* *

Op Donderdag 20 Maart a.s. stelt de Minister van Financiën de maandelijksche inschrijving open tot het verkrijgen van schatkistpapier. Aangeboden worden 70 miljoen drie- en zesmaandspromessen en 5 pCts. jaarbiljetten.

* *

De balans van de Nederlandsche Bank geeft geen veranderingen van groote beteekenis te zien. De post binnenlandsche wissels blijkt van f 253,9 miljoen tot f 247 miljoen te zijn afgenomen. Deze teruggang laat zich ten deele verklaren uit aflossing van schatkistpapier; het bedrag der rechtstreeks bij de bank geplaatste schatkistpromessen daalde in de afgelopen week van f 84 miljoen tot f 82 miljoen. De effectenbeleeningen vertoonden een vermindering van f 2,4 miljoen; daar echter de goederenbeleeningen tegelijkertijd met f 1,9 miljoen toenamen, geeft het hoofd beleeningen in totaal ten slotte slechts een daling van f 500.000 te zien.

Het renteloos voorschot aan het Rijk liep van f 14,9 miljoen tot f 6,7 miljoen terug. De zilver-

voorraad der bank blijkt met f 200.000 te zijn afgenomen. De post papier op het buitenland daalde met f 1,1 miljoen, terwijl de diverse rekeningen op de actiefzijde der balans vrijwel stationnair bleven.

De biljettencirculatie liep van f 999,1 miljoen tot f 985 miljoen terug. De rekening-courant saldi daalden met f 2,9 miljoen. Het beschikbaar metaal-saldo stelt zich f 3,3 miljoen hooger dan verleden week.

* *

Ook deze week was op de wisselmarkt de meeste belangstelling weder voor de Francs. In tegenstelling echter met de vorige weken, toen de sterke daling de aandacht trok, was het deze week de plotselinge rijzing, die de algemeene belangstelling opwekte. Aanvankelijk was de stemming weder flauw. Parijs werd voor 9.65, België voor 8.30 afgedaan. Dinsdag begonnen berichten door te komen over een groot-scheepsche steunactie en afsluiting van leeningen in Amerika en Engeland. Verschillende baissiers begonnen tot dekking over te gaan en waar in de laatste maanden letterlijk iedereen en overal flauw gestemd was op Francs, was de baissepositie buitengewoon groot. Een even buitengewone stijging kon niet uitblijven en in 4 dagen liep de Fransche Franc op van 9.80 tot 13.25, terwijl ook de Belgische Franc niet onaanzienlijk, zij het dan ook lang niet zoo sterk, kon verbeteren. Merkwaardig was dat het aanbod van Francs op termijn nog sterk bleef aanhouden, zoodat de termijnspanning nog groter werd en men herhaaldelijk op driemaandslevering zelfs tot f 1,40 per 100 franc goedkoop kon kopen.

LONDEN, 15 MAART 1924.

Ee geldmarkt is de geheele week ruim gebleven. Noch voor balansdoeleinden, noch voor belastingen werd veel geld gevraagd, terwijl aan den anderen kant door vervallen van Treasury Bills voldoende aanbod was. Daggeld, dat Maandag onder $1\frac{1}{4}$ pCt. verkrijgbaar was, in het midden van de week tusschen $1\frac{1}{2}$ en $2\frac{1}{4}$ pCt. Het vernieuwen van zevendaagsche leeningen geschiedde tegen $2\frac{1}{2}$ pCt.

De discontomarkt was flauw, terwijl de omzet zeer klein bleef. Juni Treasury Bills noteerden Vrijdag $3-3\frac{1}{16}$ pCt., na $3\frac{1}{8}$ pCt. geweest te zijn.

2 mnds. prima bankaccept	$3\frac{1}{8}-3\frac{3}{16}$ pCt.
3 " " "	$3\frac{1}{8}-3\frac{3}{16}$ "
4 " " "	$3\frac{1}{4}-5\frac{5}{16}$ "
6 " " "	$3\frac{7}{16}-9\frac{9}{16}$ "

DE VERLENGING VAN DE ENGELSCHER TRADE FACILITIES ACT EN HET EXPORT CREDITS SCHEME.

In het nummer van 24 Januari 1923 blz. 66 v. werd door schrijver dezes een overzicht gegeven van de Engelsche Trade Facilities Act en van de toepassing tot op dat oogenblik aan deze wet gegeven.

Thans is in Engeland een Regeeringsvoorstel ingediend en bij het Lagerhuis behandeld, om den termijn, gedurende welken nieuwe garanties onder deze wet zullen kunnen worden verleend, te verlengen tot 31 Maart 1925, en om tevens het maximum van £ 50 miljoen te verhoogen tot £ 65 miljoen.

Er is meer dan een reden om aan de hand van dit voorstel en van de gehouden discussies nog eens te dezer plaatse op deze regeling terug te komen. Niet alleen toch is zij van de verschillende in Engeland getroffen maatregelen om anders dan langs den weg van uitkeeringen in geld de werkloosheid te bestrijden, stellig de meest geslaagde, doch bovendien is ook hier te lande in den laatsten tijd herhaaldelijk naar deze regeling verwezen. Met name is zij — aldus b.v. in een uitvoerig ingezonden stuk van de N.V. Machinefabriek en Scheepswerf van P. Smit Jr. in de N. R. Crt. van 27 Februari jl. avondblad — met het hier te lande in enkele gevallen toegepaste subsidieestelsel tot zekere hoogte op één lijn gesteld.

Na hetgeen in het reeds aangehaalde artikel over den opzet der regeling — waarin bij de thans aangehangige voorstellen geenerlei wijziging wordt voorgesteld — werd medegedeeld, kan hier met de enkele herinnering worden volstaan, dat de regeling neerkomt op verleening eener Staatsgarantie voor hoofdsom en rente van leeningen aangegaan door particuliere maatschappijen voor werken van blijvende aard, — capital enterprises — of althans voor werken, die gedurende een langere periode een nuttig effect afwerpen, alles voorzover door deze werken de bestaande werkloosheid in min of meer belangrijke mate wordt verminderd.

Aan het reeds genoemde artikel was een staat toegevoegd van de tot op dat oogenblik verleende 33 garanties, waarvan het totaalbedrag £ 22.243.645

beliep. Aan den voet dezer bladzijde wordt deze staat vervolgd tot op den dag van heden.

Het blijkt, dat thans garanties verleend zijn tot een totaalbedrag van £ 38.205.645. Uit de opsomming blijkt tevens, dat in 1923 in zoover een verandering in den aard der verleende garanties is ingetreden, dat, terwijl van de eerste 33 garanties de z.g.n. „public utilities” — spoorwegen inbegrepen — de groote meerderheid uitmaakten, thans het particuliere bedrijfsleven meer naar voren is gekomen. Garanties aan scheepvaartmaatschappijen staan op den voorgrond, terwijl ook voor enkele andere bedrijfstakken garanties verleend zijn.

Van een principieele oppositie tegen het voorstel is bij de, overigens eenigszins verwarde, discussie niet gebleken. Een amendement van unionistische zijde om het bedrag tot £ 75 miljoen te verhoogen is verworpen, evenals een ander amendement om een deel van het bedrag te bestemmen voor landbouwen aanverwante doeleinden. Ook in het denkbeeld in de commissie van advies een landbouwdeskundige op te nemen, wenschte de Regeering niet te treden. Voor zooveel noodig werd echter verklaard, dat aanvragen uit landbouwkringen ook in de toekomst zeker niet minder aandacht bij de commissie zouden vinden dan tot dusver.

Tegen een enkele stem, die de commissie te weinig meegaandheid en te groote voorzichtigheid verweet, is van regeeringszijde terecht front gemaakt. Niets is, vooral bij een dergelijk garantiestelsel, gemakkelijker dan ten koste van de schatkist het aantal der aanvaarde garanties op te voeren. Tot dusver is het standpunt der commissie evenwel dit geweest, dat, indien er eenige reden was om aan de soliditeit van den aanvrager te twifelen, dan wel de gegeven zekerheden niet voldoende waren, de aanvraag te weigeren. De opzet is enkel om in gevallen, waarin voor gewoon bankierscrediet de termijn te lang is, de verkrijging van gelden langs anderen weg door het leenen van den naam der regeering minder kostbaar te maken. Terecht werd er trouwens op gewezen, dat, gezien het groot aantal jaren, waarover vele der verleende garanties loopen, het risico reeds hierdoor niet onbelangrijk is, hoe gunstig het oor-

Naam.	Bedrag in £	Termijn in jaren.	Doel.
34. Wheal, Jewell & Marytavy Mines Ltd....	10.000	5	Uitbreiding arsenicum mijn.
35. Liverpool, Brazil & River Plate St. Nav. Co. Ltd.....	200.000	7	Voltooiing schip.
36. Glen Line Ltd.....	200.000	7	„ „
37. Stafford Coal & Iron Co. Ltd.....	131.000	20	Bouw nieuwe mijnschacht.
38. Royal Mail Steam Packet Co.	2.300.000	7	Bouw drie nieuwe schepen.
39. Union Castle Mail Steamship Co. Ltd. . .	1.000.000	7	„ „ „
40. North Wales Power Co. Ltd.....	1.500.000	30	Hydro-electrische werken in North Wales.
41. Bank Line Ltd.....	1.800.000	20	Bouw 19 motorschepen
42. Atlantic Transport Co. Ltd.....	400.000	5	Bouw nieuw schip.
43. City & South London Railway Co.....	3.769.000	50	Uitbreiding net.
44. London Electric Railway Co.....	2.356.000	50	„ „ en verbetering net (zie ook 10).
45. Standfast Dyers & Printers Ltd.....	90.000	10	Oprichting fabriek en uitbreiding bedrijf.
46. Anchor Donaldson Ltd.....	400.000	10	Voltooiing schip.
47. Bellaisa Steamship Co. Ltd.....	37.000	10	Bouw schip.
48. Seaham Harbour Dock Co.....	100.000	20	Verbetering en uitbreiding havenwerken.
49. Waverley Shipping Co. Ltd.....	37.000	10	Bouw schip.
50. Grahamston Shipping Co Ltd.	20.000	10	„ „
51. Wellman Smith Owen Eng. Corp. Ltd..	70.000	10	Uitbreiding walswerk.
52. Power & Traction Finance Co. (Poland) Ltd.	1.250.000	20	Aanleg electriche bedrijven in Polen.
	15.670.000		
Hierbij komen: totaal eerste lijst	22.243.645		
voorts verhoogingen 28. Dolcoath Mine Ltd..	15.000		
„ 31. Tata Power Co. Ltd..	150.000		
„ 5. James Powell & Sons Ltd.....	7.000		
„ 40. North Wales Power Co. Ltd.....	200.000		
	38.285.645		
Teruggetrokken 32. Colliery Cottage Co. Ltd.	55.000		
„ 33. Oxford Electr. Co. Ltd.	25.000		
Totaal tot op heden	£ 38.205.645		

deel over den aanvrager op dit oogenblik ook moge zijn. Medegedeeld werd, dat tot dusver een totaal verlies geleden is van slechts £ 4.000.

Eenige oppositie werd ook gevoerd uit Labourkringen, waar men eenigszins geprikkeld bleek over den lof van andere zijde aan de Regeering toegezwaaid wegens deze voortzetting van het door haar voorganger aangevangen werk en het feit, dat deze voortzetting geheel volgens de tot dusver geldende beginselen plaats vindt. Inderdaad had deze lof iets piquants, omdat tegelijk herinnerd kon worden aan de indertijd van Labour-zijde en speciaal door leden van het huidige kabinet tegen den maatregel gevoerde oppositie, waarbij deze als volkomen onvoldoende en van onjuiste beginselen uitgaande verworpen was geworden. De thans opnieuw van Labour-zijde gehoorde opmerking, dat niet de arbeiders doch de werkgevers in de eerste plaats het voordeel ervan zouden hebben, werd intusschen niet zoozeer bij dit deel van het voorstel geuit als wel bij de voorgestelde uitbreiding van het Soedan-crediet, waarover straks.

Op één punt der Engelsche regeling dient hier nog te worden gewezen. Zooals uit de lijst der verleende garanties blijkt, wordt de dubbele eisch gesteld, dat niet alleen de kapitaalsuitgaaf, waarvoor de garantie heeft te strekken, de werkloosheid vermindert, doch ook dat het gestichte werk aan Engeland of de Dominions blijft ten goede komen. Op dezen laatsten eisch zijn slechts enkele uitzonderingen. Zoo is in den aanvang een garantie gegeven voor een aan een buitenlandsche scheepvaartmaatschappij te leveren schip en strekt de laatst verleende garantie (no. 52 van de hier afgedrukte lijst) voor electro-technische werken in Polen. In het Lagerhuis is echter van meer dan één zijde tegen deze laatste garantie bezwaar gemaakt en het schijnt quaestieus of zij, mede in verband met de gestelde voorwaarden, zal doorgaan.

Er is nog een reden, waarom op de regeling der Trade Facilities Act — daargelaten dat zij in normale gevallen de Regeering niets behoeft de kosten — bezwaarlijk een beroep kan worden gedaan voor het hier te lande te kwader ure aanvaarde subsidie-stelsel. Inderdaad is in Engeland in den eersten aanvang in een tweetal gevallen voor een totaalbedrag van £ 695.000 een garantie verleend aan scheepbouwmaatschappijen. Men is echter al spoedig hiervan teruggekomen en heeft sedertdien, juist omdat men verzekerd wil zijn, dat niet alleen door den bouw van het schip de werkloosheid wordt verminderd, doch ook dat het schip zelf later aan de nationale vaart ten goede zal komen, alle verdere garanties voor nieuwe schepen gegeven niet aan de werf doch aan de maatschappij, die het schip heeft besteld en later gebruiken wil. Met het oog op het karakter der garantie is dit ook het juiste stelsel en het is niet te verwachten, dat hierop zal worden teruggekomen.

Het is niet de bedoeling hier na te pleiten over de hier te lande gevallen beslissingen omtrent subsidies voor den bouw van schepen voor vreemde rekening. Met het oog op de toekomst is het echter goed te weten, dat op den eenigen maatregel, waarop men in andere landen meende te kunnen wijzen, in dezen zeer stellig geen beroep kan worden gedaan. Integendeel, Nederland is in de weinig aangename positie in dezen alleen te staan.

Het Nederlandsche voorbeeld, dat met name in Engeland veel kwaad bloed heeft gezet, heeft in het Lagerhuis geleid tot de vraag, of ook niet daar te lande een gelijk stelsel kon worden overwogen. Het antwoord van den Labour-minister is echter geweest, dat de regeering een dergelijk stelsel in beginsel „unsound” achtte en hierin niet wenschte te treden.

Overigens is ook de toepassing der Trade Facilities Act op de aanschaffing van nieuwe schepen in Engeland niet zonder ernstige tegenspraak gebleven. Sir Alan Anderson heeft zich gemaakt tot tolk van de

scheepvaartbelangen, die zich in dezen tijd van abnormaal lage vrachten en surplus aan scheepsruimte door deze kunstmatige prikkeling van verderen nieuwbouw terecht nog meer gehandicapt achten, terwijl voorts ook in het Lagerhuis gewezen is op het weinig wenschelijke van het feit, dat, terwijl vele en daaronder de beste onder de bedrijven van meening zijn, dat een onderneming, die zich zelf respecteert, niet een dergelijke aanvraag doet, zij, die zoodanige scrupules niet hebben en in de Londensche regeeringsbureaux den weg weten, het voordeel der regeling genieten.

In het vorig artikel, aan de regeling der Trade Facilities Act gewijd, werd ten slotte de vraag besproken, of het aanbeveling verdiende deze regeling, die als gezegd van de Engelsche maatregelen tot bestrijding der werkloosheid nog de beste schijnt, ook hier te lande in te voeren.

Op de risico's aan deze garanties op zeer langen termijn verbonden, werd nadrukkelijk gewezen, alsmede op het feit, dat de „public utilities”, die in Engeland den hoofdschotel vormden, hier te lande over het algemeen reeds in overheidshanden waren.

Zooeven werd reeds opgemerkt, dat in dit laatste opzicht de toestand thans eenigszins veranderd is. De credietmarkt is ook in Engeland eenigszins meer gespannen geworden en de particuliere bedrijven zijn dienovereenkomstig meer op den voorgrond getreden.

In de conclusie, waartoe de vorige maal gekomen werd, nl. dat voor een organisatie als in Engeland hier te lande geen reden bestaat, doch dat er zich gevallen kunnen voordoen, waarbij de Trade Facilities Act ook hier te lande tot bestrijding der werkloosheid en ter vermindering tevens van hooge werkloosheidsuitkeeringen den meest juisten of liever minst onjuisten weg aanwijst, brengt dit geen wijziging. Dat echter, evenals in Engeland, de toepassing slechts zou mogen worden geleid door „sound business considerations”, zoodat alle aanvragen, die niet geheel voldoen aan de eischen van soliditeit, die de particuliere geldgever zou stellen, onherroepelijk zouden moeten worden afgewezen, behoeft geen nader betoog. Uit het oog moet overigens niet worden verloren, dat, terwijl de staatsgarantie in Engeland geldopneming à pari tegen 5 pCt. — kortgeleden nog 4½ pCt. — mogelijk maakt, bij den rentevoet, die hier te lande voor overheidslichamen geldt, de rentewinst, die een solied Nederlandsch bedrijf door een dergelijke staatsgarantie zou kunnen bedingen, belangrijk geringer zou zijn dan in Engeland.

De Trade Facilities Act bevat nog enkele andere bepalingen, waarbij, in verband met de thans ahangige voorstellen, nog even dient te worden stilgestaan.

In een volgende paragraaf dezer wet werd aan het Soedan Gouvernement garantie gegeven voor een leening van £ 3.500.000. Dit bedrag zou hebben te strekken tot irrigatie van de vlakte van Gezireh, die naar het oordeel van deskundigen een belangrijk katoen-produceerend gebied kan worden. Het Soedan Gouvernement laat het werk uitvoeren door een Engelsch syndicaat, dat al zijn materialen enz. in Engeland bestelt. Het blijkt thans, dat voor dit doel nogmaals een gelijk bedrag van £ 3.500.000 noodig is, zoodat voorgesteld wordt het aanvankelijke bedrag te verdubbelen. Ontkend kan niet worden, dat de band met de werkloosheidsbestrijding in Engeland hier minder nauw is, terwijl de winsten van het bedoelde syndicaat door velen niet ten onrechte hooger worden geacht dan wenschelijk is. Andere factoren, waaronder in de eerste plaats de oude wensch voor den katoenaanvoer eenigszins minder afhankelijk te worden van de Vereenigde Staten, zijn hier intusschen beslissend, zoodat niet te verwachten is, dat dit voorstel nog veel bezwaren zal ontmoeten.

Nieuw is verder een bepaling, krachtens welke de Engelsche Regeering op zich neemt voor ten hoogste

5 jaren tot een jaarlijksch maximum van £ 1 miljoen en een totaal maximum van £ 5 miljoen, drie kwart van de rente op de in Engeland bestede bedragen voor kapitaalsuitgaven in de Dominions ten laste van de schatkist te brengen. De bepaling gaat ver. Zij is echter het gevolg van een beslissing op de jongste Imperial Conference genomen.

* * *

Tegelijk met de uitbreiding van de Trade Facilities Act wordt voorgesteld den termijn, gedurende welken export garanties onder het Export Credits Scheme gegeven zullen kunnen worden, te verlengen tot 8 September 1926, en de uiteindelijke liquidatie te verschuiven tot 8 September 1930. Verhooging van het bedrag is hier niet noodig, aangezien het toegestane bedrag van £ 26 miljoen bij lange na niet bereikt is. Van deze som toch is tot dusver voor een bedrag van £ 8.158.467 aan voorschotten en garanties gebruik gemaakt. Hieronder is ongeveer £ 1.5 miljoen begrepen aan voorschotten volgens de aanvankelijke regeling. De rest zijn garanties, verdeeld over de volgende landen:

Staat per 11 Februari 1924.

Landen	Garanties	
	Verleend	Aanvaard
	£	£
Australië.....	222.503	210.426
Argentinië.....	143.812	52.304
België.....	152.391	137.725
Brazilië.....	256.240	173.326
Chili.....	86.940	86.459
Estland.....	135.921	104.524
Frankrijk.....	630.211	517.281
Italië.....	238.522	233.396
Joego-Slavië.....	206.732	123.015
Letland.....	60.247	24.917
Polen.....	537.661	526.753
Portugal en kol....	2.294.507	1.468.167
Roemenië.....	103.048	97.884
56 andere landen..	5.216.534	2.875.885
	10.285.269	6.632.062

Als bekend, is het oordeel over dit stelsel minder gunstig dan over de Trade Facilities Act. Aan den eenen kant schijnt aanvankelijk, in het tijdperk der voorschotten, een aantal credieten vrij lichtvaardig te zijn verleend, zoodat hierop nog al verliezen worden verwacht. Aan den anderen kant is, sedert het stelsel naar juistere beginselen is geleid geworden en — zooals het werd uitgedrukt — geschenken aan den vreemdeling op kosten van den Engelschen belastingbetaler minder talrijk zijn geworden, het gebruik, dat ervan is gemaakt, binnen enge grenzen gebleven.

Zooals een der leden van de Commissie van Advies, de heer A. M. Samuel, in het Lagerhuis uiteenzette, was de voornaamste reden hiervan, dat, wanneer de banken bereid werden gevonden een export-transactie te financieren, zij in de meeste gevallen bereid bleken het geheele risico over te nemen, zoodat een gedeeltelijke staatsgarantie, die toch steeds, anders dan bij de particuliere delcredere-verzekering, een belangrijk deel van het risico ongedekt moet laten, niet noodig is. Ook van de uitbreiding van het stelsel tot Rusland, welk land tot dusver buiten de regeling viel, verwacht hij slechts gering gevolg. In het algemeen heeft het stelsel daar nog de meeste beteekenis, waar het gaat om leveranties op termijnen, welke belangrijk van de normale afwijken. Als bekend, dekken deze ervaringen zich in hoofdzaak met die in Nederland opgedaan.

Op het beperkte gebied, waarop het werkt, acht men het stelsel echter van zekere nuttigheid, zoodat voor verlenging redenen aanwezig worden geacht.

B.

DE LANDBOUW-BEGROOTING.

„De mogelijkheid, dat de bezuiniging op betere wijze kan gebeuren dan thans plaats vindt” wordt in de Memorie van Antwoord van 15 Februari l.l. „wel-

licht niet uitgesloten” geacht. De door den Minister, in onmiddellijk verband hiermede, gevraagde „plannen, die het doel op andere wijze trachten te bevorderen”, zullen echter nauwelijks kunnen worden verwacht. Ook al stapt men heen over het bezwaar dat iedere poging, om het toch werkelijk niet zeer hoge eindcijfer nog verder terug te brengen, in de betrokken kringen ontstemming zal wekken, dan nog blijft het ondoenlijk plannen uit te werken, zonder beschikking over de gegevens, welke het Departement ten dienste staan.

Het hier volgende zal dus niet meer kunnen zijn dan een schets; een serie van weliswaar verband houdende, doch niet tot een gesloten geheel verwerkte opmerkingen. Enkele dezer zijn ook reeds van anderen kant vernomen. Te gemakkelijk werden zij dan evenwel ter zijde gezet onder verdenking te zijn voortgekomen, hetzij uit onbekendheid met de beteekenis der natuurwetenschappen, hetzij uit onderschatting van den omvang en het belang van land- en tuinbouw voor onze volkswelvaart.

De opheffing van het Departement van Landbouw.

Reeds terstond na de opheffing werd in vele kringen de vrees uitgesproken, dat hierin een gevaar moest worden gezien voor mindere belangstelling van de zijde der Regeering in de vraagstukken, landbouw, tuinbouw en veeteelt rakende.

Op zich zelf behoefde de opheffing van het Departement nog geen reden tot ongerustheid in dien zin te geven. Het kon zijn een reorganisatie, een hergroepering van de verschillende belangen. De moeielijkheid der voedselvoorziening, het element dat in de laatste oorlogsjaren de beteekenis van land- en tuinbouw meer dan iets anders naar voren had gebracht, is verdwenen en het financieel belang overheerscht. Het Departement kan niet langer, koste wat het koste, in stand gehouden worden. Het had in de gegeven geldelijke omstandigheden werkelijk zijn bestaansrecht verloren. En het werd ontbonden. Nee, het werd, nagenoeg in zijn geheel, „afdeeling” van het Departement van Binnenlandsche Zaken.

Dit juist, de wijze waarop de „opheffing” werd doorgevoerd, heeft tot de bezorgdheid aanleiding gegeven. Het lag blijkbaar in de bedoeling de verzorging der land- en tuinbouwbelangen zoodanig in te krimpen, dat zij in haar geheel door één Minister bij zijn tegenwoordige werkzaamheden kon worden waargenomen. Terwijl de richting, waarin die inkrimping zou worden gezocht, kon worden voorvoeld door het onderbrengen dezer in hoofdzaak economische belangen bij een administratief Departement. Het kan niet ontkend, dat de begroting de sombere verwachtingen ten volle heeft bevestigd. Bij geen andere afdeeling is de bezuiniging drastischer doorgevoerd dan hier. En slechts in zeer geringe mate hebben de improductieve kosten van administratie en salarissen daartoe bijgedragen.

De Directie van Landbouw.

De afdeeling Landbouw in haar tegenwoordigen vorm is een organisatorisch defect. Als reactie op de omstandigheden kan het samenbrengen van alles wat landbouw, tuinbouw en veeteelt raakt, in een zelfstandig Departement noodzakelijk zijn. Een goede organisatie moet trouwens de mogelijkheid tot dergelijke reacties in zich dragen. Echter, het onderbrengen bij een willekeurig Departement van die zaken (onderwijs — consulentenschappen — zuivelangelegenheden) waarvoor speciale Departementen bestaan, zal uit een oogpunt van doelmatige organisatie weinig verdediging kunnen vinden. „Efficient” is het zeker niet. Het vergt een voortdurend overleg, leidt tot vertragingen, eischt meer personeel en brengt hooger kosten mede.

Aan het ontstaan van dit defect, dat reeds van den aanvang af niet onopgemerkt kan zijn gebleven, zal wellicht niet vreemd zijn de wensch, om den

3. Onderwijs en Wetenschap.

Art.	Omschrijving.	Begr. 1924	Toegest. 1923
<i>Hooger Onderwijs</i>			
81—87	H. O. te Wageningen (Landbouw, enz.)	1.061.508	1.312.610
105—111, 113	H. O. te Utrecht (Veeartsenijkunde).....	701.719	826.400
112, 114	Beurzen	23.500	49.500
		1.786.727	2.188.510
165—171	Rijksboschbouwproefstation	28.625	31.510
130—134 ged.	Rijkslandbouwproefstations te Groningen en Hoorn....	p. m.	p. m.
		1.815.352	2.220.020
<i>Middelbaar Onderwijs</i>			
88—91	Middelbare School te Groningen.....	± 66.029	69.542
	Kolon. School te Deventer	± 143.279	155.538
92—95	Zuivelschool te Bolsward	25.269	26.222
96—99	Rijksland- en tuinbouwinterscholen.....	338.321	409.146
103—104	Opleiding onderw. en ambten., examenkosten	63.170	81.770
100	Subs. bijzonder onderwijs	197.000	194.000
		833.068	936.218
<i>Lager Onderwijs</i>			
101—102	Cursussen en subsidien	599.000	760.000
	Totaal.....	3.247.420	3.916.238

financieel toch al zoo droevigen toestand van de Departementen van Onderwijs en Arbeid, niet nog treuriger te maken. Verder de onwillekeurige druk, die noodzakelijkerwijs werd uitgeoefend door de vrees, dat bij algeheele oplossing der afdeeling velen zouden hebben heen te gaan. Ten slotte een stille actie uit die kringen van land- en tuinbouw, in welke nog leeft de hoop op terugkeer tot een zelfstandig Departement.

Feitelijk is de Directie van Landbouw thans niet anders dan een onzelfstandig Departementje. Een daadwerkelijke opheffing zou aan 's Rijks Schatkist ten goede komen, en een even goede behartiging der betrokken belangen allerminst in den weg behoeven te staan.

De cijfers der begrooting groepeerend volgens een voor de hand liggende splitsing der bemoeienissen, komen wij tot het volgende beeld:

	Begrooting 1924	Toegest. 1923
1. Uitgaven van alg. administr. aard.	190.154	210.600
2. Domeinen en bebossching	1.393.078	1.608.757
3. Onderwijs en Wetenschap	3.247.420	3.916.238
4. Keurings- en onderz. diensten, tegen betaling.....	1.742.686	1.911.936
5. Voorlichtingsdiensten en verdere uitgaven rechtstr. ten behoeve van landbouw, enz.....	1.108.672	1.340.205
Totaal.....	7.682.010	8.987.736

Terwijl het eindcijfer dus met circa 15 pCt. is teruggebracht, heeft de bezuiniging bij het Departement zelf nog geen 10 pCt. bedragen. Eenzelfde verschijnsel is ook bij de onderdeelen waar te nemen. De improductieve administratiekosten zijn overal relatief gestegen en drukken op deze begrooting aanmerkelijk zwaarder dan op de voorgaande.

1. Uitgaven van algemeen administratieve aard.

Art.	Omschrijving	Begrooting 1924	Toegest. 1923
77—80	Kosten van het Departement..	157.554	169.000
186, 188 ged.	Verslagen, comm., verdere uitgaven.....	32.600	41.600
	Totaal	190.154	210.600

Een opheffing van de Directie van Landbouw zou de werkzaamheden bij het Departement van Binnenlandsche Zaken merkbaar verminderen, zonder dat het noodzakelijk zou zijn, het personeel van andere Departementen in gelijke mate uit te breiden. Een verdere bezuiniging op de Art. 77—80 zou hierdoor zeker te bereiken zijn.

Automatisch zou dit ook besparing op de Art. 186 en 188 meebrengen.

2. Domeinen en bebossching.

Ruim 16,5 pCt. der geheele landbouwbegrooting is bestemd voor Domeinen en bebossching, waarbij dan nog zelfs buiten beschouwing zijn gelaten de

Art.	Omschrijving	Begrooting 1924	Toegest. 1923
153—160	Domeinen	202.028	233.130
162	Verlies o/h. Staatsboschbedrijf	1.040.530	1.199.827
161	Subs. voor bebossching ..	147.020	170.300
163—164	Kosten Boschr. en Boschwet	3.500	5.500
	Totaal	1.393.078	1.608.757

kosten van het Rijksboschbouwproefstation, dat meer een inrichting van wetenschappelijken aard is.

Behoort een vergaande bezuiniging bij de exploitatie van het Staatsboschbedrijf werkelijk tot de onmogelijkheden?

3. Onderwijs en Wetenschap.

De abnormale verhouding van het eindcijfer deze groep, zooals dat blijkt uit den staat boven aan deze pagina, tot dat der geheele begrooting trekt allereerst de aandacht. Meer nog echter het feit, dat de verdeling deze millioenen nu niet juist rechtstreeks met de behoeften van land- en tuinbouw schijnt te hebben verband gehouden. Hoe dichter het onderwijs nadert tot het bevattingsvermogen van den doorsnee landbouwer en tuinbouwer (die toch in hoofdzaak zelfstandig een zeer groot gedeelte van onzen bodem moeten bebouwen), hoe minder kosten en moeite daarvoor worden beschikbaar gesteld. Wij hebben hier een stelsel van vakonderwijs voor een van de grootste, en tevens minst algemeen ontwikkelde bevolkingsgroepen, waarbij ruim 55 pCt. voor hooger, 25 pCt. voor middelbaar en nog geen 20 pCt. voor lager onderwijs is uitgetrokken.

De laatste 15 jaren hebben een onafgebroken creëren van beter bezoldigde plaatsen te zien gegeven, geen eens evenredig aan het daarvan redelijkerwijze te verwachten profijt voor de productie. In het Decemernummer 1923 van het Tijdschrift der Nederlandsche Maatschappij voor Nijverheid en Handel werd reeds gewezen op de in absurdum doorgevoerde decentralisatie, welke de afdeeling Landbouw kenmerkt. Bij het Landbouw-onderwijs dreigt deze decentralisatie te voeren tot excessen in den trant van hetgeen te Leiden en te Delft plaats vond.

Behalve de op de begrooting reeds als „onderwijs” aangeduide posten, noemde ik in dit verband nog een drietal proefstations, die vrijwel uitsluitend voor wetenschappelijke onderzoekingen zijn bestemd. Zij vallen geheel binnen de sfeer van het Hooger Onderwijs; zelfs in die mate, dat blijkens de Memorie van Antwoord van 15 Febr. l.l. overleg met de Wageningse Instituten noodig is om te voorkomen, dat dezelfde onderzoekingen plaatsvinden. De kosten van het boschbouwproefstation zijn geraamd op 28,625.—, die van de landbouwproefstations te Groningen en te Hoorn worden niet afzonderlijk opgegeven; de vaste personeelkosten deze beide instellingen wor-

den evenwel in de Memorie van Antwoord gesteld op 182,071, zoodat de totaalkosten circa 225,000,— zullen bedragen. Door het brengen dezer proefstations in het verband der Landbouw Hoogeschool zou op dit kwart miljoen gulden belangrijk kunnen worden bezuinigd. In de eerste plaats aan directie- en administratiekosten (het boschbouwproefstation b.v. besteedt van de uitgetrokken 28.625,— ongeveer 7.000,— aan reis-, administratiekosten en drukwerk, terwijl het geheele personeel bestaat uit een directeur, die één boschbouwkundige „dirigeert”). Verdere besparing kan dan in verband en evenredigheid met de noodzakelijke inkrimping van de werkzaamheden der Wageningse instellingen beoordeeld en doorgevoerd worden.

Nagenoeg ieder onderdeel van het Rijkslandbouwonderwijs is opgezet op veel groter schaal dan de bereikte of zelfs de te verwachten resultaten wettigen. Mede daardoor heeft iedere inrichting een teveel aan administratieve kosten en „personeele hulp”. Details kunnen in dit artikel niet worden behandeld, en zullen daarom dan ook bij de volgende twee voorbeelden (een uit het Hooger- en een uit het Middelbaar Onderwijs) niet ter sprake worden gebracht. Het is ook niet de bedoeling speciaal op deze beide instellingen de aandacht te vestigen, doch zij zijn slechts gekozen ter illustratie van de bovengenoemde constructiefouten in den opzet en uitbouw van het Rijkslandbouwonderwijs.

Hooger Onderwijs te Wageningen.

In 1908 werd voor de Hoogere Land-, Tuin- en Boschbouwschool nog geen 150.000,— uitgegeven; voor 1924 wordt 1.061.508 geraamd. Het resultaat van een vruchtbare samenwerking tusschen de zucht tot decentralisatie van de Directie van Landbouw, en de neiging tot specialisatie, welke der wetenschap eigen is. De verhouding, zoowel met het Middelbaar en Lager Landbouwonderwijs, als met het overige Hooger onderwijs is daarbij verloren gegaan.

Een vergelijkend overzicht van het besteden der gelden voor 1923 en 1924 toont het volgende:

	Begr. 1924	Toegest. 1923		Begr. 1924	Toegest. 1923
Wetenschappelijk en technisch personeel	461.757	463.496			
Bedienden en arbeiders	230.705	271.065			
Administratief personeel	34.294	32.089			
				726.756	766.650
Materieele uitgaven, incl. aankoop van terreinen en nieuwbouw				334.752	545.960
			Totaal.....	1.061.508	1.312.610

Van een bezuiniging als het eindcijfer zou doen vermoeden is dus geen sprake. De exploitatiekosten zijn met een 40.000,— voor bedienend personeel teruggebracht. Mogelijk ook nog met eenige materieele uitgaven. De hoofdzaak schijnt echter een matiging in kapitaalsuitgaven voor uitbreiding te zijn, een dus wel zeer relatieve „bezuiniging”. Opmerking verdient hierbij, dat de begroting zoo is opgesteld, dat bijna de helft der totaalkosten, tot een bedrag van circa een half miljoen gulden, in vier absoluut oncontroleerbare posten is saamgebracht, te weten:

Art. 84 „arbeidsloonen”	118.530
Art. 85 „arbeidsloonen”	22.180
Art. 87 twee posten, met een omschrijving omvattend in eenzelfden post, van „aانبouw gebouwen enz.” tot „huishoudelijke en andere uitgaven”	resp. 170.515 en 187.485
Te zamen.....	498.710

waarvan bij de laatste wijziging weer omstreeks 50.000 werd teruggenomen.

Middelbare Koloniale Landbouwschool te Deventer

	Begr. 1924	Toegest. 1923		Begr. 1924	Toegest. 1923
Docerend personeel	87.904	91.685			
Bedienend personeel	12.301	13.903			
Administratief personeel	2.384	2.339			
„Onvoorzien” personeel en toelagen	6.690	6.811			
				109.279	114.738
Materieele kosten				34.000	40.800
			Totaal.....	143.279	155.538

Het aantal leerlingen bedroeg bij het einde van den cursus 1922/1923 (Verslag van de Directie van Landbouw over 1923):

1e klasse 24 van wie 4 niet werden bevorderd	
2e „ 18 „ „ 4 „ „	
3e „ 37 „ „ 13 werden afgew. v. h. eindexamen.	
Totaal 79	

De kosten van een jaarlijksche aflevering van ongeveer 25 leerlingen komen dus op f 6.000.— per hoofd. Ontvangen werd aan schoolgelden in 1922/1923 f 5.250.— in totaal. ¹⁾

4. Keurings- en onderzoekdiensten, tegen betaling.

Art.	Omschrijving	Begr. '24	Toegest. '23
130-134	Rijkslandbouwproefstations.....	677.093	744.872
141-144, 150-151	Veeartsenijkundige Dienst.....	582.060	667.479
145-149	Rijksseruminrichting	264.941	298.468
135-138	Plantenziektenkundige Dienst ..	218.592	201.117
	Totaal.....	1.742.686	1.911.936

De inkomsten dezer diensten hebben over het jaar 1922 bedragen:

Rijkslandbouwproefstations	200.335
Veeartsenijkundige Dienst.....	1.114.997
Rijksseruminrichting	182.696
Plantenziektenkundige Dienst	38.993
Totaal.....	1.537.021

Een juiste beoordeeling van de resultaten geven deze deze cijfers niet, daar ten laste der diensten ook zuiver wetenschappelijk werk wordt gebracht. Genoemd werden reeds de proefstations te Groningen en

¹⁾ Men zegt, dat nagenoeg alle leerlingen door de groote cultuurmaatschappijen worden uitgezonden. Deze zijn echter volkomen bij machte zelf de opleiding hunner employe's te bekostigen. Een staat van de eindexaminandi der laatste 5 jaren, met hun tegenwoordigen werkkring, zou hier gewenscht zijn.

te Hoorn. Ook bij den Plantenziektenkundigen Dienst schijnt een dergelijke samenvoeging van geheel ongelijkssoortige werkzaamheden te hebben plaats gevonden. Een keuringsdienst voor den handel stelt gansch andere eischen aan aanleg en vorming van den leider dan het verrichten van experimenteel wetenschappelijk onderzoek. Ook hier weer moet de wenschelijkheid betoogd, alle wetenschappelijk werk te concentreren in de Wageningse Hoogeschool.

De Memorie van Antwoord wenscht „inkrimping in de eerste plaats te vinden op die terreinen, op welke het particulier initiatief het als Staatstaak beschouwde werk kan overnemen”. Na aftrek der f 225.000 voor de stations te Groningen en te Hoorn, blijkt dat de stations, die zich bezighouden met het onderzoek van monsters-meststoffen, van veevoeder en van zaai-zaden, een zuiver verlies van f 250.000 's jaars opleveren. Zulk onderzoek, waardoor een kooper, tegen betaling, zich overtuigt van de waarde van het gekochte, is *allerminst* als Staatstaak te beschouwen. En er bestaat geen reden, waarom niet allereerst ge-

tracht zou worden dit kwart miljoen te besparen door de diensten der proefstations in particuliere handen te doen overgaan. De reeds bestaande jaarlijksche omzet van f 200.000 doet een loonende exploitatie als particulier bedrijf niet tot de onmogelijkheden behooren.

5. Voorlichtingsdiensten en verdere uitgaven, rechtstreeks ten behoeve van landbouw, enz.

Volledigheidshalve volgen dan ten slotte nog de resteerende — in deze groep samengebrachte — artikelen der begrooting:

Art.	Omschrijving	Begrooting 1924	Toegest. 1923
115-120 ged.	Consulenten en verdere voorl. v. landb., tuinb., en veeteelt	500.082	590.491
122-125	Ontwatering	34.200	40.500
139	Bestrijding van schadelijke diersoorten	5.000	1.000
140	Afschaffing heerlijke jachtrechten	5.000	—
129	Ontginning van woeste gronden	50.000	2.000
126-127	Paarden- en veefokkerij	81.600	169.600
152	Bestrijd. v. veeziekten ..	120.000	140.000
182-185, 120 ged.	Consulenten en verdere voorl. v. zuivelzaken ..	137.238	157.259
172 181	Zuivelinspectie en controle	156.452	182.105
128, 187-188 ged.	Subs. aan centr. organ., tentoonst., congressen..	19.100	57.250
Totaal		1.108.672	1.340.205

Met opzet is in deze beschouwingen iedere bespreking van afzonderlijke begrotingsposten achterwege gebleven. Een doeltreffende bezuiniging toch wordt niet bereikt door het achterhalen van een enkel geval van verkwisting, dat ook nu nog wel hier en daar valt aan te wijzen.

De bestudeering dezer begrooting heeft ons versterkt in de overtuiging, dat de afdeling Landbouw lijdt onder de gevolgen van het door haar steeds doorgevoerde decentralisatiesysteem. Hierdoor zijn alle takken van dienst overbelast met hooger bezoldigd personeel en met administratieve kosten.

Als hoofdlijnen voor een reorganisatie komen in aanmerking:

opheffing der Directie van Landbouw;

centralisatie van alle wetenschappelijk land-, tuin- en boschbouwkundig werk in het verband der Landbouw Hoogeschool;

terugkomen op de te ver doorgevoerde specialisatie en decentralisatie in het Hooger Onderwijs;

krachtiger tegengaan van exploitatietekorten op de bedrijven en op de diensten, die tegen betaling voor derden worden verricht — en een eventueel opgeven van die diensten, die door het particulier initiatief kunnen worden overgenomen.

Indien werkelijk met het decentralisatiesysteem volledig gebroken werd, zouden zeer groote sommen kunnen worden bespaard, zonder eenig onmiddellijk of toekomstig gevaar voor de bodemproductie of voor de veefokkerij.

F. L. RUTGERS.

Dedemsvaart, 5 Maart 1924.

DE NEDERLANDSCHE KATOENINDUSTRIE
IN 1923.

I.

De „Manchester Guardian” van 31 December 1923 bevatte een beknopt overzicht van den gang van zaken in de Engelsche katoenindustrie gedurende het afgelopen jaar met het opschrift: „cotton trade's continued depression”. Van de vaderlandsche katoenindustrie zou men hetzelfde kunnen zeggen. Hooge prijzen van de ruwe grondstoffen, dure fabricatiekosten en bovendien, of misschien juist ten gevolge daarvan, gebrek aan vraag en een onbevredigende afzet. Prijzen van katoenen manufacturen zijn thans

nog steeds meer dan dubbel zoo hoog als in de jaren 1913/14 en op deze hooge prijzen is de consumtie van katoenen manufacturen in de Aziatische landen, die steeds de grootste afnemers van de Europeesche export-industrie zijn, sterk verminderd. Bovendien moet men rekening houden met de zeer groote uitbreiding van de katoenindustrie in het Verre Oosten, waardoor deze een steeds grooter gedeelte van de consumtie in die landen kan voorzien en men dus ook ten gevolge daarvan weer minder manufacturen van Europeesch fabrikaat behoeft te koopen.

Volgens de opgave van de „International Federation of Master Cotton Spinners” komt men bij een vergelijking van het aantal spindels in de katoenspinnerijen en het verbruik van ruwe katoen vóór den oorlog en thans tot de volgende resultaten:

	Aantal spindels in duizendtallen:		Katoenverbruik in duizend balen:	
	1912/13	1922/23	1912/13	1922/23
Amerika	35.560	40.943	6.130	7.490
Azië	8.384	14.888	3.279	6.437
Europa	99.509	100.229	10.868	8.063
Diversen		516		86
	143.453	156.576	20.277	22.076

Uit deze cijfers blijkt wel, dat terwijl het katoenverbruik over de geheele wereld in de laatste 10 jaren met bijna 9 pCt. is vermeerderd, deze vermeerdering in Amerika (hoofdzakelijk de Vereenigde Staten), 22 pCt. heeft bedragen en in de Aziatische landen het verbruik zelfs bijna verdubbeld is.

Daarentegen is het katoenverbruik in Europa in de laatste tien jaar met bijna 1/4 verminderd. Een gedeelte van dit verminderde katoenverbruik in Europa is slechts indirect te wijten aan deze Oostersche concurrentie en houdt n.l. verband met het feit, dat de Oost-Indische katoen, die hoofdzakelijk in de Aziatische fabrieken wordt gebruikt, uitsluitend geschikt is voor het spinnen van grove garens, zoodat de manufacturen daar gefabriceerd in de meeste gevallen tot de zwaardere goederen behooren en dus de Europeesche fabrieken, die vroeger zelf een groot gedeelte van deze grovere goederen maakten, zich thans op fijnere goederen moesten gaan toeleveren, waardoor het verbruik van ruwe katoen bij deze Europeesche fabrieken in verhouding ook is verminderd. Bovendien moet men in aanmerking nemen, dat het katoenverbruik in Europeesch-Rusland, dat in 1912/13 nog 1.941.000 balen bedroeg, in 1922/23 verminderd is tot 509.000 balen in Rusland, benevens 228.000 in Polen en 32.000 balen in Finland en dat in Engeland van 3.825.000 balen in 1912/13 tot 2.770.000 balen in 1922/23. Gedeeltelijk is dit te wijten aan het feit, dat de spinnerijen van Amerikaansche katoen in Engeland gedurende een zeer groot gedeelte van het afgelopen jaar slechts met 50 pCt. van de normale productie hebben gewerkt, terwijl ook de bovengenoemde oorzaak van het wegvallen der grove goederen en de minder slechte conjunctuur voor de spinnerijen van Egyptische garens, waardoor allengs meer spinnerijen Egyptische in plaats van Amerikaansche katoen gebruikten en dus ook daardoor weer fijnere garens sponnen, tot deze mindere productie hebben meegewerkt. Als men dus deze beide landen buiten rekening laat, heeft het katoenverbruik op de rest van het Europeesch Vasteland in 1922/23 4.524.000 balen bedragen, tegen 5.102.000 balen in 1912/13 en als men dan rekening houdt met het feit, dat de valuta-toestanden in Centraal-Europa zeker den invoer van ruwe katoen hebben bemoeilijkt en de industrie in die landen niet op volle kracht heeft kunnen werken, is het verbruik in de overige Europeesche landen in de laatste tien jaren niet veel veranderd, hetwelk trouwens ook blijkt uit een meer nauwkeurige vergelijking van de verbruikscijfers voor elk land afzonderlijk.

Ook uit de invoercijfers in ons land mag men

concludeeren, dat de katoenspinnerijen over het afgelopen jaar met vrijwel normale productie hebben gewerkt. De invoer van ruwe katoen bedroeg n.l.:

1923	KG.	Ter waarde van:
Noord-Amerika.....	19 006.000	f 32.052.000
Eng. Indië.....	5.058.000	" 5.016.000
Egyptische.....	24.000	" 54.000
Ned. Oost-Indische.....	396.000	" 379.000
Diverse soorten.....	344.000	" 589.000
Totaal 1923.....	24.828.000	f 38.090.000
1922.....	25.279.000	" 30.456.000

en van katoenafval (incl. linters):

1923	KG.	Ter waarde van:
Duitschland.....	6.438.000	f 2.648.000
Engeland.....	3.883.000	" 1.817.000
Frankrijk.....	3.226.000	" 1.482.000
België.....	1.839.000	" 851.000
Keizerrijk Indië.....	1.527.000	" 408.000
Ver. Staten.....	847.000	" 540.000
Div. landen.....	191.000	" 93.000
Totaal 1923.....	17.951.000	f 7.839.000
1922.....	15.152.000	" 4.938.000

terwijl hiervan werd uitgevoerd:

	KG.	Ter waarde van:
Ruwe katoen.....	669.000	f 761.000
Katoenafval.....	10.604.000	" 6.858.000

van welken afval resp. 5.922.000 KG. naar Duitschland en 1.976.000 KG. naar Engeland werd gezonden.

Uit deze cijfers blijkt, dat de gemiddelde kostprijs per KG. katoen, die in 1922 f 1.20 bedroeg, in 1923 gestegen is tot f 1.53.

Invoer katoenen garens:

1923	KG.	Ter waarde van:
Ongetwijnde, ruwe garens....	25.726.000	f 46.752.000
Ongetwijnde, gebleekte of ge- verfde garens.....	1.298.000	" 1.800.000
Getwijnde garens, 2 dr.....	778.000	" 1.895.000
" " meer dr.....	516.000	" 1.041.000
Totaal.....	28.318.000	f 51.485.000
tegen in 1922.....	35.095.000	" 55.745.000

waarvan uit:

Engeland.....	18.385.000 KG.	tegen 29.889.000 KG. in 1922
Duitschland..	6.608.000 " "	3.377.000 " " 1922
België.....	2.266.000 " "	1.338.000 " " 1922
Tj. Slowakije..	425.000 " "	" " " "
Polen.....	335.000 " "	" " " "
Frankrijk.....	36.000 " "	226.000 " " 1922

De gemiddelde prijs per KG. ingevoerd garen is gestegen van f 1.59 in 1922 tot f 1.82 in 1923, terwijl de totale ingevoerde hoeveelheid sterk verminderd is. Door den slechten afzet van manufacturen hebben vele weverijen, speciaal in de zomermaanden van 1923, een of twee dagen per week gestopt, terwijl in andere weverijen een groot aantal getouwen heeft stil gestaan. Voor de spinnerijen was de toestand ook wel slecht, doch deze wilden in de meeste gevallen hun garens liever met verlies verkoopen dan hun productie inkrimpen, omdat daardoor de vaste onkosten, die toch bij spinnerijen zwaarder drukken dan bij weverijen, over een kleinere productie verdeeld zouden moeten worden en hierdoor de fabricatiekosten nog verder zouden stijgen. Bij een kleiner garenverbruik van de inlandsche weverijen en een bijna onveranderde productie van de spinnerijen was het duidelijk, dat de invoer van katoenen garens vrij belangrijk moest dalen, hetgeen ook uit bovenstaande cijfers blijkt. Bovendien ziet men uit deze cijfers, dat de invoer van Duitse garens weer belangrijk is toegenomen. Dit hield hoofdzakelijk verband met het feit, dat de vraag in Duitschland zelf in de zomermaanden van 1923 bij de valuta-debacle sterk verminderde en vele fabrikanten toen garens naar hier exporteerden, om de daardoor verkregen buitenlandsche saldi aan te wenden voor den aankoop der verder door hen benodigde katoen. De grootere invoer uit België was een gevolg van de daling van den franc, waardoor men daar goedkoper kon produceeren, terwijl de invoer uit andere landen slechts van weinig betekenis was.

De uitvoer van katoenen garens heeft in 1923 bedragen:

	KG.	Ter waarde van:
Ongetwijnde, ruwe garens....	891.000	f 1.578.000
Ongetwijnde, gebleekte of ge- verfde garens.....	734.000	" 1.876.000
Getwijnde garens, 2 dr.....	350.000	" 1.123.000
Getwijnde garens, meêdr.....	91.000	" 199.000
Totaal.....	2.066.000	f 4.776.000
tegen in 1922.....	2.667.000	" 5.982.000

Van deze uitgevoerde ongetwijnde, ruwe garens waren bestemd voor:

Duitschland.....	526.000 KG.
Engeland.....	163.000 "
Argentinië.....	159.000 "

Bovendien is de uitvoer van naaigarens, die in 1921 slechts 1.10.000 KG. bedroeg en in 1922 tot 228.000 KG. ter waarde van f 884.000 was gestegen, in 1923 verder toegenomen tot 376.000 KG. ter waarde van f 1.338.000. Het invoersaldo heeft dus in 1923 bedragen:

	Ton	Ter waarde van	Ton
Ruwe katoen....	24.159 f	37.329.000	tegen 24.834 in 1922
Katoenafval....	7.347 "	981.000	" 6.065 " 1922
Katoenen garens.	26.252 "	46.712.000	" 32.428 " 1922

Voor katoenafval heeft dit cijfer slechts problematische waarde, daar de ingevoerde afvallen, zoowel wat soort als wat waarde betreft, uit geheel andere soorten bestaan dan de uitgevoerde afvallen.

Aan ruwe manufacturen is bovendien in 1923 nog ingevoerd:

	KG.	Ter waarde van:
Voor drukkerij en ververij.....	915.000	f 2.872.000
Andere ongebl. manufacturen..	676.000	" 2.085.000
Gebleekte manufacturen.....	562.000	" 2.277.000
Geveride.....	2.342.000	" 11.545.000
Bedrukte.....	635.000	" 3.299.000
Bontgeweven.....	203.000	" 701.000
Totaal.....	5.333.000	f 22.779.000
Tegen in 1922.....	6.739.000	" 28.710.000
En in 1921.....	3.756.811	" 21.001.979

uit de volgende landen:

Engeland.....	3.275.000 KG.	tegen 4.763.000 KG. in 1922
België.....	791.000 " "	527.000 " " "
Duitschland..	787.000 " "	913.000 " " "
Frankrijk....	255.000 " "	222.000 " " "

Hoewel deze invoer kleiner is dan over 1922, is hij toch kwantitatief nog belangrijk groter dan in 1921.

(Slot volgt.)

J. G.

EENIGE GEGEVENS OMTRENT DE ECONOMISCHE GEVOLGEN VAN DE ROERBEZETTING VOOR NEDERLAND.

II.

De spoorwegen.

Daar de Roerbezetting het belangrijke verkeer met het bezette gebied — behalve voor steenkolen, waarover hieronder nader — gedurende het lijdelijk verzet vrijwel onmogelijk heeft gemaakt, viel een belangrijke daling van het Nederlandsch-Duitsche goederenverkeer per spoorweg te verwachten.

Gedurende de eerste negen maanden van 1923 — verdere cijfers zijn niet beschikbaar — bedroeg het in beide richtingen vervoerde kwantum 2.553.000 ton, tegen 3.374.000 in het overeenkomstig tijdvak van 1922¹⁾, een daling dus van 821.000 ton, of 24 pCt.

Het sterkst liep het vervoer uit Duitschland terug. Van 2.424.000 kwam het op 1.909.000 ton, of 514.000 ton (21 pCt.) minder. Het vervoer in buitenwaartsche richting ging met 307.000 ton (32 pCt.) achteruit, nl. van 950.000 op 643.000 ton.

Uit onderstaand overzicht blijkt, dat voor de daling van den aanvoer de enkele, afzonderlijk genoemde artikelen voor rond 4/5 verantwoordelijk zijn. Het geldt hier goederen, die voor een groot deel door het bezette gebied worden geleverd. De relatief geringe

¹⁾ De verdere cijfers over 1922 hebben eveneens op de eerste 9 maanden betrekking.

daling van den kolenimport is het gevolg van het feit, dat het hier het transport geldt van de kolen, welke Duitsland bij het credietverdrag van 1920 op zich heeft genomen te leveren, nl. 90.000 ton per maand¹⁾. Deze leverantie geschiedde in overwegenden omvang per spoor en kon, naar boven reeds werd vermeld, wegens het treffen van een speciale regeling voor het loopen der kolentreinen — zij het niet zonder onderbreking — worden volgehouden. De vermindering van het verkeer in buitenwaartsche richting komt voor 5/6 op rekening van de steenkolen.

Goederenvervoer uit Duitsland (in tonnen).

	1922	1923
Algemeen totaal	2.423.651	1.909.322
Daarvan:		
Aarde, grint en zand	62.495	17.276
Cement, tras	69.729	34.394
Steenen, enz.	244.551	119.644
IJzer en Staal	186.746	99.767
IJzer- en Staalwaren		
Totaal	563.521	271.081
Steenkolen, cokes en briketten	825.735	701.848
Totaal	1.389.256	972.929

Goederenvervoer naar Duitsland (in tonnen).

	1922	1923
Algemeen totaal	950.545	643.406
Daarvan:		
Aardappelen	62.296	66.463
Cacao, cacaoboten	6.205	2.292
Hooi, stroo en turistrootiel	33.897	15.926
Koffie	8.120	4.985
	110.518	89.666
Steenkolen, cokes en briketten ..	464.972	206.320
Totaal	575.490	295.986

Een beschouwing van het maandelijksch beloop der totaalcijfers en van die der afzonderlijke goederen geeft geen aanleiding tot opmerkingen. Trouwens, waar, gelijk gezegd, het spoorwegverkeer met het bezette gebied gedurende en nog eenigen tijd na het staken van het lijdelijk verzet op 26 September l.l. vrijwel onmogelijk was en de cijfers niet verder gaan dan September 1923, is in de verkeersmogelijkheden geen wijziging ingetreden, die in de cijfers tot uiting zou zijn gekomen.

Intusschen beperken de nadeelen van de Roerbetzing voor het Nederlandsch bedrijfsleven, wat de goederenbeweging per spoor betreft, zich niet tot die, voortvloeiende uit de stopzetting — op bovengenoemde uitzondering na — van het verkeer met het Roergebied. Ook het verkeer met onbezet Duitsland kwam in het gedrang. Immers, doordat het goederenverkeer in verband met bezetting en lijdelijk verzet hoe langer hoe meer op de noordelijke grensovergangen moest worden samengedrongen, ontstonden opstoppingen met als gevolg daarvan, door de Deutsche spoorwegen afgekondigde „Verkehrssperren,” die groote onzekerheid omtrent de mogelijkheid tot vervoer in het leven riepen. De opstoppingen mogen gaandeweg hebben opgehouden, in financieel opzicht is het vervoer over de Noordelijke overgangen voor het publiek hoogst nadeelig gebleven, doordat de afstand dikwijls veel langer is dan bij vervoer over Winterswijk of Emmerik. Was deze situatie voor de verzenders reeds zeer kostbaar, zolang de Nederlandsche goederentarieven nog belangrijk hooger waren dan de Deutsche — men denke b.v. aan het vervoer van mijnhout over het lange traject Oldenzaal-grens of Nieuwe Schans naar Limburg — buitengewoon nadeelig werd zij, toen de Deutsche vrachten in korten tijd stegen tot een peil, dat het Nederlandsche over het geheel overtreft en men op den omweg over de noordelijke grensovergangen bleef aangewezen, daar ook na de staking van het lijdelijk verzet het verkeer met onbezet Duitsland via de regielijnen onmogelijk bleef.

De omleiding van het verkeer is, naar wij ver-

¹⁾ Deze verplichting liep 31 December l.l. af.

nemen, voor de Nederlandsche Spoorwegen evenmin voordeelig. Deze genoten zodoende weliswaar hooge vrachtaandeelen, doch daartegenover staat in de eerste plaats een vervoerdaling van 821.000 ton, terwijl bovendien zoovele kostbare maatregelen genomen moesten worden om de afwikkeling van het geheele vervoer over enkele grenspunten mogelijk te maken, dat er voor hen eerder van nadeel dan van voordeel gesproken kan worden.

Voor het verkeer tusschen het bezette gebied zelf en Nederland is in zoover verbetering ingetreden, dat door een overeenkomst tusschen de Regie en de Nederlandsche Spoorwegen verzending met rechtstreekschen vrachtbrief mogelijk is gemaakt. De Nederlandsche vracht moet hier te lande en de regievracht in Duitsland betaald worden.

De doorvoer in het algemeen.

Het lag voor de hand, dat de doorvoer door de bezetting het zwaarst getroffen zou worden. Ter behandeling van het transit met overlading beschikt Nederland over een uitgebreid apparaat, waarin groote kapitalen zijn geïnvesteerd en dat zeer velen een bestaan verschaft. Gedacht wordt aan de haven- en overlaadinrichtingen, veem- en expeditiebedrijven, Rijn- en zeevaart, voor zoover de aanvoeren uit zee in Nederlandsche schepen plaats vinden, om de spoorwegen, in zooverre ze den doorvoer bedienen, niet te vergeten. De terugslag hierop kon niet anders dan hoogst nadeelig zijn.

De doorvoer met overlading naar Duitsland liep met 3.339.000 ton van 9.404.000 tot 6.065.000 ton terug, of wel met 36 pCt. De doorvoer met overlading uit Duitsland bracht het er relatief nog slechter af. De achteruitgang bij 1922 bedroeg hier met 1.445.000 ton (48 pCt.), daar het cijfer van 2.991.000 tot 1.546.000 daalde. Het totale, in dezen doorvoer omgezette goederenkantoor beliep dus 7.610.000 ton of 4.785.000 d.i. 39 pCt. minder dan in 1922, toen het 12.395.000 ton bedroeg.

Doorvoer met overlading naar Duitsland.

	(in 1000 tons)	
	1922	1923
Algemeen totaal	9.404	6.065
Daarvan:		
Tarwe	567	285
Maïs	159	45
Rogge	271	400
Gerst	20	27
Haver	37	17
N. a. g.	3	2
Totaal granen	1.057	776
IJzer- en mangaanerts ..	5.430	1.819
Ertzen n. a. g.	489	180
Totaal ertsen	5.919	1.999
Kolen, cokes en briketten	1.704	2.755
N. a. g. metalen, metaallegierungen en fabriekaten daarvan	39	53
Te zamen	8.719	5.583

Doorvoer met overlading uit Duitsland.

	(in 1000 ton)	
	1922	1923
Algemeen totaal	2.991	1.546
Daarvan:		
Kolen, cokes en briketten	2.066	712
Kalk, tras, cement en krijt	54	23
N. a. g. metalen, metaallegierungen en fabriekaten daarvan	437	348
Ruwijzer en halfabrikaten van ijzer en staal	16	31
	2.573	1.114

Uit bovenstaande cijfers blijkt, dat de daling bij den doorvoer naar Duitsland nog rond 1.000.000 ton grooter zou zijn geweest, indien niet de steenkolen-doorvoer belangrijk was toegenomen. Bij den doorvoer uit Duitsland komt de vermindering vrijwel geheel voor rekening van het steenkolenvervoer.

Het Nederlandsch belang bij den doorvoer zon-

der overlading van en naar Duitschland is gering. Volledigheidshalve zij hier vermeld, dat die van steenkolen enz. uit Duitschland van 2.398.000 ton in 1922 daalde tot 761.000 in 1923. Tot dezen doorvoer behoort ook het Rijn-Zeeverkeer waarop hieronder nader wordt teruggekomen en dat van 197.000 (gewichts) ton in beide richtingen tezamen gedurende 1922; terugliep tot 86.000 in 1923, belemmerd door de handelspolitieke maatregelen der bezetters.

De haven van Rotterdam.

Alvorens de goederen, welke samen het overgrootste deel van den doorvoer vormen, welks massaal karakter — vooral in opgaande richting — uit de gegeven cijfers nog eens blijkt, afzonderlijk te beschouwen, worde eerst nader ingegaan op den terugslag, dien de bezetting van het Roergebied had op de haven van Rotterdam. Haar overheerschende positie in het transitoverkeer van en naar Duitschland maakte het vrijwel zeker, dat de loop der doorvoercijfers voor deze haven een vergaande overeenstemming met die van den totalen doorvoer vanuit en naar Duitschland zou vertoonen. De bespreking der afzonderlijke goederen, welke hierna volgt, kan dan ook voor beide tegelijk gelden. Bij de cijfers voor Rotterdam houde men in het oog, dat de statistiek van het havenverkeer herkomst noch bestemming vermeldt en daarin dus ook goederen begrepen zijn, in transito van en naar andere landen dan Duitschland.

Uit het volgende overzicht van het totale goederenkantoor, dat in 1922 en 1923 in de haven van Rotterdam werd omgezet, blijkt dan, dat de in- en uitgevoerde hoeveelheden in 1923 nog ruim 500.000 ton hooger zijn dan in 1922. Dit kan wijzen op eenige verbetering van de conjunctuur. Bij het transit werd een grootere bedrijvigheid dan in 1922 met name voor het erts verwacht, zoodat de schade waarschijnlijk nog grooter is dan in de daling der cijfers tot uiting komt. Deze bedraagt 3.943.000 ton of 35 pCt., bij een vermindering van den totalen goederen-omzet met 3.412.000 of ton 17 pCt.

Havenverkeer te Rotterdam.

		(in 1000 tons)	
		1922	1923
Invoer	ter zee.....	6.023	6.269
	langs rivieren en kanalen	780	742
		6.803	7.011
Uitvoer	ter zee.....	1.453	1.693
	langs rivieren en kanalen	383	466
		1.836	2.159
Totaal in- en uitvoer.....		8.639	9.170
Aanvoer ter zee ten doorvoer....		8.536	6.012
Aanvoer langs rivieren en kanalen ten doorvoer.....		2.645	1.226
Totaal doorvoer.....		11.181	7.238
Algemeen totaal.....		19.820	16.408

Over zee ten doorvoer aangevoerde goederen.

		(in 1000 tons)	
		1922	1923
Totaal.....		8.536	6.012
Daarvan:			
Tarwe.....	614	338	
Mais.....	183	60	
Rogge.....	291	407	
Gerst.....	28	31	
Haver.....	40	22	
N. a. g.....	4	3	
Totaal granen.....		1.160	861
IJzer en maangaanerts.....	4.909	1.769	
Steenkolen.....	1.714	2.725	
Te zamen.....		7.783	5.355

Bij nadere beschouwing van bovenstaande tabel der over zee ten doorvoer aangevoerde kwanta blijkt, evenals bij den totalen doorvoer naar Duitschland, dat granen en vooral erts een daling vertoonen, resp. van 300.000 en 3.140.000 ton. ¹⁾ Steenkolen

¹⁾ Hieraan dient te worden toegevoegd, dat de over Vlaardingingen doorgevoerde erts van 1.105.000 ton in 1922 tot 398.000 ton in 1923 daalden, dus met rond 700.000 ton.

daarentegen geven een stijging van 1.000.000 ton te zien, per saldo een achteruitgang van 2.428.000 ton of 31 pCt. latend.

Van de langs de rivieren en kanalen ten doorvoer aangevoerde goederen geeft de volgende tabel een overzicht (in 1000 tons).

	1922	1923
Totaal.....	2.645	1.226
Daarvan:		
N. a. g. metalen, metaallegeringen en fabrikaten.....	275	290
Ruwijzer en halfabrikaten van ijzer en staal.....	15	29
Chemische producten n. a. g., w.o. geneesmiddelen.....	35	24
Verfwaren en kleurstoffen n. a. g. en vernissen.....	41	28
		366
Kolen, cokes en briketten.....	2.067	707
Te zamen.....		2.433
		1.078

De voornaamste stukgoederen bleven vrijwel constant, gelijk men ziet en de daling komt bijna geheel voor rekening van den steenkolaanvoer, die met 1.360.000 ton terugliep.

Hoe de aangevoerde kwanta over de verschillende maanden verdeeld waren blijkt uit onderstaande tabel.

In de haven van Rotterdam ten doorvoer aangevoerd.
(in 1000 tons)

	1922	ter zee	langs rivieren en kanalen
Totaal.....	8.536	2.645	
1923			
Totaal.....	6.012	1.226	
Waarvan:			
Januari.....	655	198	
Februari.....	555	153	
Maart.....	552	127	
April.....	335	104	
Mei.....	400	56	
Juni.....	358	44	
Juli.....	427	65	
Augustus.....	607	88	
September.....	513	78	
October.....	517	94	
November.....	624	123	
December.....	458	99	
1924			
Januari.....	483	192	

In Juni werd dus, beide categorieën van aanvoeren samengenomen, het laagtepunt bereikt, waarna een stijging inzette. Van een opleving na het staken van het lijdelijk verzet, resp. het sluiten der Micum-overeenkomsten, valt echter tot en met Januari 1924 nog maar zeer weinig te bespeuren.

Het Rijn-Zee verkeer in beide richtingen liep, gelijk hiervoor bleek, van 197.000 ton in 1922 terug tot 86.000 in 1923. Ook dit beteekent eenige vermindering van bedrijvigheid in de haven van Rotterdam, aangezien daar Nederlandsche goederen naar overzee worden bijgeladen, importgoederen van overzee worden gelost. Ook vindt in verband met den waterstand op den Rijn soms geheele of gedeeltelijke overlading in lichters plaats.

Met de goederen daalde de bij de behandeling daarvan te verrichten arbeid. Duidelijk blijkt dit uit onderstaand overzicht van het aantal gewerkte taken volgens de statistiek der Scheepvaart-Vereeniging Zuid. ¹⁾

1923	
Januari.....	313.939
Februari.....	273.955
Maart.....	298.328
April.....	285.673
Mei.....	283.600
Juni.....	274.627

Transporteeren..... 1.730.122

¹⁾ In verband met het verlengen van den arbeidsdag van 8 tot 8½ uur op 22 Jan. '23 is een correctie aangebracht, waardoor de cijfers van 1922 en 1923 vergelijkbaar zijn.

Transport.....	1.730.122
Juli	288.483
Augustus	311.578
September	303.838
October	313.163
November	340.900
December	361.658
Totaal 1923	3.649.742
Totaal 1922	3.841.688

Een daling ten opzichte van 1922 dus van 190.951 of bijna 5 pCt. Het verschil tusschen dit percentage en dat van de totale goederendaling wordt verklaard uit het feit, dat deze laatste voor het overgrootste deel voor rekening van de massagoederen komt, waarvan de behandeling per gewichtseenheid veel minder handenarbeid vereischt dan die van stukgoed.

Evenals bij de ten doorvoer aangevoerde goederen valt ook hier het laagtepunt in Juni, zij het, dat door den invloed van in- en uitvoer stijging en daling in deze cijfers niet zoo scherp zijn.

Een anderen index voor de bedrijvigheid in de haven biedt het bedrag der uitbetaalde loonen, voor zoover bij de S. V. Z. bekend, wat intusschen het allergrootste deel is. Hierbij dient evenwel rekening gehouden te worden met het feit, dat op 22 Januari 1923 een loonsverlaging van 10 pCt. werd ingevoerd. Verdiend werd in 1923 door vaste en losse arbeiders en weekkaarthouders te zamen f 10.700.839 tegen f 13.523.875 in 1922, een achteruitgang dus van f 2.823.036 of 21 pCt.

Dat de toestand in de havenbedrijven allesbehalve rooskleurig was laat zich denken. De sterke daling van de massagoederen trof vooral de machinale bedrijven, door groote kapitaalinvesteering gevoelig voor de conjunctuur.

De heer Brautigam deelde 22 Maart 1923 in de Tweede Kamer mede, dat bij de firma's Thomsen, P. Swarttouw en F. Swarttouw 14 drijvende kranen buiten bedrijf waren gesteld, terwijl de laadbruggen gedeeltelijk op halve kracht werkten. Hierin is gedurende het jaar weinig verandering ten goede gekomen. De kolenaanvoer uit Engeland maakte echter het in dienst houden van de kern van het vaste personeel, naar het verslag der K. v. K. mededeelt, mogelijk.

De Steenkolen Handels-Vereeniging moest gedurende 1923 en ook nog in begin 1924 een groot deel van haar materiaal opleggen. Eerst in deze maand is daarin een belangrijke wijziging ten goede gekomen.

Bij de Graanelevator Maatschappij bedroeg het aantal elevatorwerkdagen in 1923 2300 tegen 2700 in 1922.

Ook de veemen klagen over het verminderde vervoer, evenals het expeditiebedrijf, dat het meeste belang heeft bij het stukgoederenvervoer.

De sleepvaart maakte eveneens een kwaden tijd door. Herinnerd zij slechts aan de debacle der Internationale Sleepdienst-Maatschappij, in het bijzonder, naar ter vergadering van obligatiehouders door den Voorzitter werd medegedeeld, een gevolg van de bezetting van de Roer.

(Wordt vervolgd).

D. J. WANSINK.

DE GELDMARKT IN 1923.

Het afgelopen jaar heeft in de positie van onze geldmarkt eenige niet onbelangrijke wijzigingen gebracht. Factoren van financieel-politiek aard in het binnenland, zoowel als de gebeurtenissen in het buitenland en de opleving der cultures in de koloniën deden hun invloed op de economische constellatie hier gelden.

In financieel-politiek opzicht heeft 1923 ontegenzeggelijk nieuwe gezichtspunten geopend. Er is een kentering waar te nemen in de algemeene opinie betreffende het overheidsbeheer der financiën. Meer en meer ziet men in, dat met versobering, „efficiency”, geenszins reactie beoogd wordt. Toch zou het dwaasheid zijn, zich op dit punt voor de toekomst

optimistisch te gevoelen. En ook voor het oogenblik valt van de gewijzigde opinie nog weinig te bespeuren in de cijfers, die de Regeering ons heeft voor te leggen. Het is mogelijk, dat dit zijn tijd moet hebben. Publieke lichamen zijn nu eenmaal niet lenig en kunnen zich zoo snel niet draaien als de geestelijke stroomingen in de overheidsorganen. Zijn we aldus nog niet tot een sluitend budget geraakt en tot een dusdanige beperking der staatsuitgaven, dat de volkswelvaart ermede gebaat is, toch is er een punt, waarop een verbetering reeds met de cijfers kan worden aangetoond, nl. op het punt der vlottende schulden.

Met het vorige jaar vergeleken, blijkt, dat uitstond:

Op 27 Dec. 1922 Op 31 Dec. 1923

Aan Schatkistpromessen. f	475.020.000,—	f	319.140.000,—
waarv. dir. bij de Ned. Bk. „	62.000.000,—	„	34.000.000,—
aan Schatkistbiljetten .. „	207.162.000,—	„	186.216.000,—
„ Zilverbons	31.866.629,—	„	31.637.086,—
tegoed v. d. Postchèque-			
en Girodienst	85.792.075,—	„	106.558.196,53½
waarvan afbetaald		„	67.298.216,22½
Hiertegenover stonden:			
Voorschotten a.d. Koloniën „	335.916.000,—	„	110.216.474,74½
„ „ Gemeen-			
tèn (per 31 December) .. „	97.769.073,47	„	81.548.630,25

Totaal vindt men dus dat het Rijk voor circa f 200 millioen minder op de geldmarkt en bij De Nederlandsche Bank heeft moeten vragen. Het werd hiertoe in staat gesteld, doordat de Koloniën van hun voorschotten dit bedrag en zelfs nog iets meer terugbetaalden. Op de eigen prestaties van het moederland behoeven we dus nog niet trotsch te zijn, maar het is al verheugend, dat gebroken schijnt te zijn met het wonderlijke systeem van het financieren der Indische tekorten hier te lande. Deze niet onbelangrijke bedragen hebben jaren achtereen op onze geldmarkt concurrentie gedaan aan de legitieme vraag van handel en industrie.

Indië werd in de gelegenheid gesteld de schulden aan het moederland voor een goed deel af te lossen door de plaatsing van f 65.000.000 obligaties op onze eigen markt en van \$ 25.000.000 te New York en £ 4.000.000 te Londen. Voorts werd een 6 pCt. obligatieleening Nederland aan de markt gebracht, groot f 80.000.000, waardoor in totaal voor onze Nederlandsche en Indische Staatsleeningen ongeveer f 138.000.000 aan onze geldmarkt onttrokken werd. Voor provinciale en gemeenteleeningen werd beslag gelegd op ruim f 59.000.000. Voor het overige was onze emissiemarkt verre van levendig. Voor particuliere uitgiften, aandeelen en obligaties werd respectievelijk slechts f 17.000.000 en f 23.000.000 gevraagd.

Hieronder volgt een lijstje van de uitgiften in 1923 met de reële waarde naar de verschillende rubrieken ingedeeld:

Emissies 1923	Aandeelen	Obligaties
Bank- en credietinstellingen ... f	178.500	f 1.470.000
Cultuurondernemingen	4.206.125	„
Industriele ondernemingen ... „	1.634.560	„ 6.365.000
Hypotheekbanken	1.093.525	„ 1.181.800
Provinc.- en gemeenteleeningen		„ 59.082.925
Rubbermaatschappijen	5.700.000	„
Staatsleeningen (incl. Oostenrijk)		„ 144.680.000
Scheepvaartmaatschappijen ... „	400.000	„
Theeondernemingen	150.000	„
Tramwegmaatschappijen	2.467.500	„ 2.384.640
Diversen	1.650.000	„ 5.226.200

Totaal..... f 17.480.210 f 220.390.565

De rente bleef — althans voor na-oorlogsche be-
grippen — vrij laag. Het rendement voor eerste
rangobligaties was circa 6 pCt. Het is toch wel
waarschijnlijk, dat bij de groote kapitaalvernietiging
gedurende den oorlog en ook nog daarna en bij de
groote kapitaalbehoefte voor de weder-opbouw
van Europa voor een lange rij van jaren het rende-
ment van kapitaal hoog zal zijn. Dat het kapitaal niet
een meer productieve belegging heeft kunnen vinden
en zelfs de zoo noodige arbeidskrachten geen emplooi

hebben kunnen vinden, moet dan ook aan kunstmatige belemmeringen worden toegeschreven. Naast de ingrijpende overheidsbemoeiing in het binnenland zijn hieraan de conflicten in het buitenland schuld. Die conflicten spitsten zich toe in den aanvang van het vorige jaar door de bezetting van het Ruhrgebied door de Franschen. Dat de nijverheid in het rijkste gedeelte van ons achterland hierdoor werd verlamd, heeft ook de ontwikkeling van het economisch leven in ons land tegengehouden. In de eerste plaats werd echter Duitschland getroffen, in de tweede plaats ook Frankrijk zelf. Het geldverkeer werd in Duitschland totaal ontredderd, toen men besloot den strijd in het Ruhrgebied met de biljettenpers te financieren. Op 2 Januari 1923 vertegenwoordigde een biljoen mark nog een waarde van f 350.000.000, op 31 December kon men een biljoen voor 60 cent koopen! Ook Fransche francs hebben van de bezetting niet geprofiteerd, op 2 Januari noteerden ze f 18,70 per 100 francs, op 31 December f 13,50. België viel van f 17,15 op f 11,80. Bij de overige buitenlandse wissels waren de veranderingen veel kleiner. Alleen Denemarken en Noorwegen hadden een vrij gevoeligen achteruitgang te boeken. Het pond sterling fluctueerde slechts enkele procenten en bij de daling van den pondenkoers te New York in het najaar, kwam dit bij ons grootendeels tot uiting door een rijzing van den dollar te Amsterdam. Ongeveer tegelijk met die daling van den sterlingkoers te New York viel nl. een andere invloed van buitenaf en wel een wegtrekken van Duitsche saldi uit ons land. Het was de tijd van de invoering in Duitschland van de rentemark, die men op het voorbeeld van Oostenrijk wilde trachten op den dollarkoers te stabiliseeren. Begrijpelijk was het, dat de dollar daarmee in Duitschland een stabielere devies werd dan de andere buitenlandse wissels en men guldens- en andere saldi in dollars ging omzetten. Nog een derde gebeurtenis had ongeveer tegelijkertijd plaats, nl. de plaatsing der Indische dollarleening in New York. Het provenu hiervan werd in korten tijd door de Nederlandsche Bank gerealiseerd. Opmerkelijk was het, dat onze circulatiebank daarna de dollarverkoopten staakte en evenmin goud verscheppte ter versterking van haar saldi te New York. Te opmerkelijker is dit, als men bedenkt, dat o.a. blijkens de in het najaar uitgesproken rede van Mr. Tetrote, een harer directeurs,¹⁾ De Nederlandsche Bank haar goudschat in positie houdt, mede om beschermend op te treden voor de Nederlandsche valuta, wanneer deze Duitsche saldi zouden worden weggetrokken.

Onder de hierboven aangegeven omstandigheden bereikte de dollarkoers in November het voor 1923 hoogste punt op 2,71½, terwijl het jaar weder op 2,63½ besloten werd.

Uit het hieronder gegeven overzicht kan men de laagste en hoogste koersen vinden van de belangrijkste wissels op de Amsterdamsche markt.

Londen	{ 11.37 29 Dec.	Berlijn	{ 355.— ¹⁾ 2 Jan.
	{ 11.90¼ 22 Febr.		{ 0.24 ²⁾ 8 Nov.
New York	{ 251¼/8 11 Jan.	Weenen	{ 0.0034 24 Jan.
	{ 271½/2 19 Nov.		{ 0.0038 21 Nov.
Parijs	{ 13.20 28 Dec.	Kopenh.	{ 43.54 5 Juli
	{ 18.75 2 Jan.		{ 52.10 2 Jan.
Brussel	{ 10.95 9 Aug.	Christian.	{ 37.25 12 Nov.
	{ 17.20 2 Jan.		{ 48.— 4 Jan.
Zürich	{ 43.42½ 9 Juli.	Stockh.	{ 67.— 26 Febr.
	{ 47.95 2 Jan.		{ 70.75 17 Nov.

¹⁾ Per millioen. ²⁾ Per biljoen.

Terwijl de Europeesche verwickelingen het herstel van onze industrie tegenhielden, viel er een duidelijke verbetering te constateeren in onze koloniën. Indië, dat slechts voor een deel is aangewezen op den afzet naar Europa, maakte een tijd van nieuwe opleving mede, speciaal in die cultures, die konden profiteren van den gunstigen gang van zaken in

¹⁾ [Verg. p. 982 en 998 van den vorigen jaargang. Red.]

Amerika. Dat begin van herstel in Indië heeft ook eenige bedrijvigheid op ander gebied met zich gebracht. Ook in eenige andere grondstoffen-produceerende landen viel een dergelijke tendens waar te nemen, zooals in Argentinië en Brazilië. Gevolg was, dat ook de scheepvaart eenigermate kon mede profiteren. Eigenaardig is het, dat de verbeterde toestand in Indië nog niet gelijk in die Zuid-Amerikaansche staten in een hooger stand van den wisselkoers verdisconteerd werd.

De geldmarkt bleef het grootste gedeelte van het jaar zeer ruim. In drie tijdvakken, nl. de tweede helft van Maart, van Augustus en van October was particulier disconto gevraagd onder 3 pCt. In November viel er een vrij snelle stijging waar te nemen en in de laatste helft van die maand was de particuliere discontokoers steeds gelijk aan de toenmalige officieele bankrente. Op 12 December verhoogde De Nederlandsche Bank haar tarieven en werd het disconto op 4½ pCt. gebracht. Ook in de open markt was geld niet goedkoop te krijgen. Het was niet uitsluitend vraag voor den goederenhandel en de effectenbeurs, die geld zoo krap maakt. Klaarblijkelijk werkten hier ook de dollaraankopen mede, daar de liquide middelen bij de koopers niet steeds onmiddellijk aanwezig waren. De aankopen werden dan op termijn uitgevoerd met het gevolg, dat het bestaande disagio voor dollars op termijn hier in korten tijd in een agio veranderde van 1 à 2 ‰ per maand. Bij de callrente te New York van 4½ à 5 pCt. beteekende dit, dat dergelijke posities voor 6 à 7 pCt. rente gefinancierd werden.

We zullen het oog nauwlettend gericht moeten houden op de ontwikkeling van het geldstelsel bij onze Oostelijke burenen. *Indien Duitschland nu of later erin slagen zou, zijn geld op den dollar te stabiliseeren, dan zou de invoering van die dollar-währung voor ons land minstens van even groote beteekenis zijn, als toen Duitschland na den oorlog van 1870 het goud als standaardmetaal invoerde.*

Er heeft in het afgelopen jaar nog een gebeurtenis plaats gehad, die op monetair gebied voor ons land van groote beteekenis is geweest. Ik bedoel hier het feit, dat in Augustus de Postchèque- en girodienst het bedrijf staakte. Meer en meer had zich dit instituut ontwikkeld tot een Staats-depositobank. Er schuilt daarin een groot gevaar voor het credietwezen en het geldstelsel beide. Absolute liquiditeit is slechts mogelijk, indien een depositobank in laatste instantie direct of indirect op de circulatiebank kan terugvallen. Wanneer nu de circulatiebank de creditverstreking moet beperken, dan kan ze dat alleen doen bij credietnemers, die tegenover hun schulden ook bezittingen hebben staan, die realiseerbaar zijn. Zulke credietnemers kunnen hun schulden op korten termijn aflossen en zullen dat ook doen, zoodra de rente, die ze te betalen hebben te hoog wordt. Gewone depositobanken hebben credietnemers, met realiseerbare activa. De cliënt van den postchèque- en girodienst had zulke activa niet.

De debacle van den postgiro was het gevolg van administratieve fouten. Bij de reorganisatie zal het de hoofdzaak zijn om een middel te vinden, waardoor de liquiditeit van het instituut mogelijk is zonder schade voor de elasticiteit van ons ruilmiddel.

TJ. GREIDANUS.

VERSLAG VAN DE STAATSCOMMISSIE VOOR HET PACHTVRAAGSTUK. DEEL II.

I.

De Staatscommissie, ingesteld bij Koninklijk besluit van 12 Maart 1919 no. 10, de z.g. Staatscommissie voor het pachtvraagstuk, heeft tot dusverre van haar arbeid nog niet veel genoeg beleefd. Het eerste deel van haar verslag verscheen 31 Januari 1920 en beantwoordde de vraag, in hoever de bestaande bijzondere tijdsomstandigheden aanleiding gaven tot

het maken van een regeling om opdrijving van huurprijzen te voorkomen. De Staatscommissie had daartoe een wijziging van de bepalingen van het Burgerlijk Wetboek betreffende het remissierecht ontworpen, die niet tot crisissomstandigheden beperkt bleef en tot veel kritiek aanleiding gaf. Desniettemin werd een slechts op enkele onderdeelen daarvan afwijkend wetsontwerp¹⁾ door de Regeering ingediend. In het daarover uitgebrachte voorloopig verslag, gedagteekend 27 April 1922, werden tal van bezwaren te berde gebracht; de beantwoording daarvan is tot dusverre achterwege gebleven. Thans is verschenen deel II van het rapport der Staatscommissie, waarin het pachtvraagstuk in zijn geheelen omvang wordt behandeld. Het staat te bezien, welk succes hiermede door de Staatscommissie zal worden behaald. Reeds heeft de Bond van Landpachters, wiens verwachtingen blijkbaar hoog gespannen waren, zijn ernstige teleurstelling over het rapport uitgesproken. Ook van andere zijde zal het aan kritiek wel niet blijven ontbreken. Een en ander doet echter niet te kort aan de waarde van den arbeid der Staatscommissie. Er blijkt uit, hoe moeilijk het is voor deze materie, welke in ons land voor een belangrijk deel de agrarische verhoudingen beheerscht, een bevredigende oplossing te vinden. Het is dan ook wel kenmerkend, dat de heer Mansholt in zijn afzonderlijke nota, aan het rapport der Staatscommissie toegevoegd, geen kans ziet andere maatregelen ter verbetering van den bestaanden toestand te beramen, „zoolang de particuliere grondeigendom en de daarmede samengaande grondspeculatie in overwegende mate blijft gehandhaafd.”

In de eerste plaats heeft de Staatscommissie in haar rapport de vraag behandeld, welke de voorkomende vormen van pacht zijn. Daartoe worden de geld- of goederenpacht, de veranderlijke pacht (bail mobile) en de deelpacht (métayage) aan een beschouwing onderworpen. De eerste is de ten onzent algemeen gebruikelijke vorm, waarbij de eigenaar of rechthebbende het gebruik en genot van een landelijk onroerend goed gedurende een zekeren tijd aan den pachter afstaat, tegen een door dezen te betalen bedrag in geld of goederen, dat naar tijdsruimte wordt vastgesteld. Bij de veranderlijke pacht blijft de pachter het volle risico dragen voor de opbrengst in natura van het bedrijf; objectieve factoren brengen het veranderlijke element in het bedrag van den te betalen pacht prijs. Meestentijds worden als zoodanig aangenomen de marktprijzen van bepaalde producten, ofschoon het zich zeer goed laat denken, dat daarvoor andere prijzen worden genomen. Hierdoor wordt inderdaad bereikt, dat het risico van het bedrijf niet uitsluitend op den pachter rust, maar ook voor een deel door den verpachter wordt gedragen. Het zal echter slechts toegepast kunnen worden in landbouwbedrijven van zeer eenvoudigen aard, willen de berekeningen niet al te ingewikkeld worden. De Commissie geeft op bladz. 13—16 van haar rapport enkele voorbeelden daarvan. Voor ons land is deze vorm van pacht dan ook van weinig praktische waarde. Zij komt hier nagenoeg niet voor, ofschoon de bestaande wettelijke bepalingen de totstandkoming niet verhinderen. Het schijnt, dat onlangs in Noord-Brabant nog weer eens een poging is gedaan, om bij een verpachting van bouw- en weiland de bepaling op te nemen, dat de pachtsommen zouden varieeren met de prijzen van boter en graan. De huurders wilden echter niet bieden en de verpachting kon niet doorgaan.

Als derde vorm wordt in het rapport behandeld de deelpacht of métayage. Evenals bij de veranderlijke pacht is hier niet alleen de pachter, maar ook de verpachter bij het risico betrokken. De pacht prijs bestaat nl. in een evenredig deel van de vruchten

of opbrengsten van het bedrijf. In tegenstelling met de veranderlijke pacht, waar objectieve factoren voor stijging en daling van den pacht prijs beslissend zijn, zijn bij de deelpacht ook subjectieve factoren, liggend in den persoon van den deelpachter, van beslissend gewicht. In ons land komt de deelpacht slechts in onbeteekenende mate voor; volgens de Verslagen en Mededeelingen van de Directie van den Landbouw 1923 no. 2. „Het grondgebruik in Nederland in 1921” in 232 gevallen, betreffende in totaal 458 HA. De Staatscommissie vestigt er de aandacht op, dat de voordeelen, aan het mededragen van het risico door den verpachter verbonden, worden opgewogen door de grootere nadeelen. Immers, wanneer de verpachter zich niet met het bedrijf in laat en er zich mede tevreden stelt een deel van de bruto opbrengst als pacht te ontvangen, zal de deelpachter slechts die producten verbouwen, die de minste arbeidskracht in verhouding tot de opbrengst vorderen. Hij zal afzien van iedere verandering, indien hij daardoor de kans zou loopen, dat de bestaande verhouding tusschen zijn arbeid en de opbrengst van het product ten zijnen nadeele zou worden gewijzigd. De ontwikkeling van den landbouw wordt hierdoor geenszins bevorderd. Wanneer er een nauwe samenwerking tusschen eigenaar en deelpachter bestaat en de verdeling niet mechanisch plaats vindt, maar zich aanpast aan de omstandigheden, ontstaat een vorm van bebouwing, die zeer dicht nadert tot het stelsel van exploitatie door den eigenaar zelf. Onder die gedaante komt de deelpacht veel voor in sommige departementen van Frankrijk. Eenige leden der Staatscommissie hebben een onderzoek ter plaatse ingesteld en daarvan een uitvoerig verslag opgemaakt, dat aan het rapport is toegevoegd. Het resultaat van dat onderzoek is voor de deelpacht echter niet gunstig. Deze vorm van pacht is in Frankrijk slechts bestaanbaar bij een zeer nauwe samenwerking tusschen eigenaar en deelpachter. De verhouding tusschen deze beide partijen moet dan beschouwd worden als een verbeterde vorm van loonarbeid en verschijnt daartegenover in een gunstig licht. Stelt men de deelpacht echter tegenover geldpacht, dan blijken in Frankrijk de pachters aan laatstgenoemden vorm algemeen de voorkeur te geven. Immers zij dragen dan weliswaar het geheele risico zelf, maar zijn ook vrij in de wijze van uitoefening van hun bedrijf en niet aan de inmenging van den eigenaar gebonden. Gelijk de geldpachter streeft naar den eigendom, zoo streeft de métayer naar de geldpacht.

De Staatscommissie is ten slotte tot de overtuiging gekomen, dat in de bestaande vormen der pacht niet door dwingende wettelijke maatregelen behoort te worden ingegrepen. Zij is echter van meening, dat de veranderlijke pacht en de deelpacht uitdrukkelijk in de wet behooren te worden vermeld; hierdoor zal vaststaan, dat beide soort contracten als pacht moeten worden beschouwd, wat b.v. ten aanzien van de deelpacht thans twijfelachtig is. Het is echter niet te verwachten, dat het sluiten van dergelijke contracten zal toenemen, aangezien aan het bestaan daarvan als *contractus sui generis* ook onder de bestaande bepalingen geen belemmering in den weg wordt gelegd. Het is trouwens twijfelachtig, in hoeverre een toeneming van deze pachtvormen aanbeveling verdient.

Uitvoerige beschouwingen zijn door de Staatscommissie gewijd aan de vraag, of maatregelen tegen het te hoog opdrijven van den pacht prijs moeten worden genomen. Dat de vrije concurrentie op dit gebied veelal geen bevredigende resultaten geeft, is juist. Zeer terecht merkt de Staatscommissie op, dat bij het groote aantal gegadigden, die zich voor elke plaats als pachter aanmelden, de pacht prijzen de neiging hebben om te stijgen boven de normale waarde. De grond-eigenaar heeft een zeker monopolie; vermeerdering van aanbod van cultuurland is in ons land in deze

¹⁾ Gedrukte stukken Tweede Kamer Zitting 1921—1922 no. 405.

tijden slechts in beperkte mate en onder zeer bezwarende omstandigheden mogelijk. Voor een aantal eigenaren is de verleiding te sterk om de gegadigden niet tegen elkaar te laten opbieden en daardoor een te hoogen pachtprijs te bedingen ten nadeele van de pachters, ten nadeele van hen zelve en ten nadeele van het algemeen belang. De vraag, of in dit euvel moet worden voorzien door vaststelling van de pacht van overheidswege, is door de Staatscommissie terecht ontkennend beantwoord. Daartegenover wordt door de Staatscommissie het denkbeeld aanbevolen van een vrijwillige organisatie om tegen het te hoog opdrijven van de pachten te waken. Dit denkbeeld is nader uitgewerkt in het ontwerp op de pachtcommissies, dat aan het rapport is toegevoegd.

Volgens dit ontwerp zullen voor elke provincie door de Kroon een of meer pachtcommissies worden ingesteld. De Kroon benoemt den Voorzitter — die zal moeten voldoen aan de vereischten, door de wet voor de benoeming tot rechter van een arrondissement rechtbank gesteld — voor het leven en de leden (tenminste vier) voor den tijd van zes jaar. De leden moeten voor de helft pachters, voor de andere helft verpachters zijn. De voorzitters der pachtcommissies zullen te samen de Centrale pachtcommissie vormen, ten einde de wijze van rechtsvordering voor de pachtcommissies samen te stellen en onderling overleg te plegen omtrent de wijze van uitvoering en toepassing dezer wet. De pachtcommissie zal tot taak hebben:

- a. de rechtspraak in alle geschillen nopens een pacht¹, overeenkomst;
- b. het geven van scheidsrechterlijke uitspraken no¹, pens pachtovereenkomsten;
- c. het vaststellen en aanvullen der voorwaarden van pachtovereenkomsten;
- d. op verzoek van een der partijen haar oordeel uit te spreken over de redenen, die tot de opzegging der pacht geleid hebben;
- e. het geven van adviezen in zaken van pacht;
- f. het ontwerpen van model-pachtovereenkomsten.

Onder deze bevoegdheden moet in de eerste plaats de aandacht worden gevestigd op die tot het geven van adviezen in zaken van pacht. Reeds thans bestaan een aantal pachtcommissies, uit het particuliere leven opgekomen, die zich daarmede bezig houden. De werkzaamheden van dergelijke commissies zullen echter van veel meer invloed worden, wanneer zij op wettelijken grondslag zijn gevestigd. Men meene niet, dat de invloed gering zal zijn, omdat de uitspraken der pachtcommissies slechts een adviseerend karakter zullen hebben en haar geen middel ten dienste staat, om het voor den pachtprijs vastgestelde bedrag door de beide partijen te doen aanvaarden. Aan de eigenaren wordt somtijds verweten, dat zij den pachtprijs laten bepalen door den hoogsten bieder, waardoor de prijs hooger wordt opgedreven dan door de waarde van het goed wordt gerechtvaardigd en in het belang van beide partijen gewenscht is. Dit geschiedt echter niet steeds met de bedoeling om, met terzijdestelling van andere overwegingen voor de toekomst, oogenblikkelijk zooveel mogelijk geldelijke inkomsten uit den eigendom te trekken, maar meermalen uit onbekendheid met de werkelijke waarde. De eigenaar, vooral de uitwonende eigenaar, is vaak niet bekend met de inkomsten, die zijn eigendom in normale omstandigheden kan opleveren. Hij is bereid met de normale pachtwaarde genoegen te nemen, maar weet niet, op welk bedrag deze moet worden gesteld en heeft veelal het vermoeden, dat het door den pachter geboden bedrag beneden de waarde is. Vandaar dat naar het middel van de vrije concurrentie wordt gezocht om dit bedrag te doen bepalen. Bestaat er echter een door de Kroon ingestelde pachtcommissie, die voldoende waarborgen biedt voor een onpartijdige vaststelling van den pachtprijs, dan zullen ongetwijfeld tal van eigenaren van dat orgaan gebruik willen maken. Van dit onderdeel van de

voorstellen der Staatscommissie is voor de practijk het meeste resultaat te verwachten. Er kan een heilzame invloed van uitgaan ter regeling van de pacht-prijzen. Dit kan ook gezegd worden van de opdracht aan de pachtcommissies tot het geven van scheidsrechterlijke uitspraken nopens pachtovereenkomsten. Indien blijkt, dat deze commissies wederzijds vertrouwen wekken, zal haar tusschenkomst ongetwijfeld meermalen worden ingeroepen. Daarentegen bestaat er wel bezwaar tegen om, zooals de Staatscommissie voorstelt, aan de pachtcommissies de rechtspraak in alle geschillen nopens een pachtovereenkomst op te dragen. Bij de laatste grondwetsherziening is de mogelijkheid tot deze leekenrechtspraak inderdaad geopend. Art. 156, lid 2, geeft aan den wetgever de bevoegdheid om te bepalen, dat aan de berechting van bepaalde burgerrechtelijke gedingen mede wordt deelgenomen door niet tot de rechterlijke macht behoorende personen. Tot dusverre is van deze bevoegdheid nog niet door den wetgever gebruik gemaakt. Ook in het onderhavige geval bestaat daartoe geen aanleiding. De gewone rechter, wiens uitspraken in burgerlijke zaken meestal bevrediging geven, moet niet rauwelijks worden vervangen door een nieuw rechtsprekend orgaan, waarmede nog geen enkele ervaring is opgedaan en dat, zooals hier wordt voorgesteld, in hoogste ressort zal beslissen. Met de toepassing van de nieuwe grondwettelijke bepaling zal de noodige voorzichtigheid moeten worden betracht. Mocht de wetgever een proef daarmede willen nemen, dan zou dit voorshands kunnen geschieden voor die geschillen, die thans geregeld aan arbitrale uitspraken worden onderworpen en waarvoor vaste arbitragecommissies bestaan (men denke aan de arbitrages in het expeditiebedrijf, voor de overeenkomsten ter graanbeurs enz.). Mocht een dergelijke proefneming bevredigende resultaten opleveren en na verloop van tijd tevens blijken, dat de pachtcommissies zich als vaste arbitrage-commissies gaan ontwikkelen, aan wie de beslechting van geschillen in zake pacht vrijwel zonder uitzondering wordt onderworpen, dan zal nader kunnen worden overwogen, in hoeverre in bovenstaande richting kan worden gegaan.

De Staatscommissie wil aan de pachtcommissies ook de bevoegdheid geven op verzoek van een der partijen haar oordeel uit te spreken over de redenen, die tot de opzegging der pacht geleid hebben. Nu de Staatscommissie er terecht van heeft afgezien den pachter een recht op continuatie toe te kennen, meent zij, dat het aantal ongemotiveerde opzeggingen zal verminderen, indien de kans bestaat, dat de redenen, die daarvoor worden aangevoerd, aan publicatie zullen worden prijsgegeven. De pachtcommissie zal dan partijen oproepen en trachten hen tot overeenstemming te brengen. Gelukt dit niet, dan zal zij bij behoorlijk gemotiveerde beslissing uitspraak doen en deze, wanneer het haar dienstig voorkomt, bekend maken op de wijze door haar vast te stellen. Het is zeer wel mogelijk, dat van een bemiddeling goede resultaten zijn te verwachten, doch de vraag rijst, of de bevoegdheid tot publicatie daarvoor vereischt wordt. Wanneer tusschen eigenaar en pachter ondanks bemiddeling geen overeenstemming mogelijk is, zal de onderlinge verhouding veelal niet goed zijn en zullen van weerszijden wel tekortkomingen bestaan, waarvan de publicatie aan geen van beide partijen ten voordeele zal strekken. Ten slotte moet toch aan den eigenaar de bevoegdheid worden gelaten om zijn eigendom te verpachten aan hem, wien hij dit ten volle toevertrouwt. R. H. DE VOS VAN STEENWIJK.

AANTEKENINGEN.

Voorschotten aan den „Koninklijke Hollandische Lloyd“. — De heeren Patijn, Van Notten & Co. en Westendorp & Co. schrijven in hun beursbericht dd. 14 dezer:

De memorie van toelichting op het wetsontwerp inzake

de aan den Koninklijke Hollandschen Lloyd te verleenen hulp is gelijk alle regeeringsstukken een gewichtig en deftig document, zwaar en ernstig in den gang der woorden en argumenten. Men leze het dan ook met gepasten eerbied en bedwingende de ironische uitroepen, die den in zijn bewegingen en woordkeuze wat vrijen beursman al lezende onwillig-keurig over de lippen zouden komen. Het geval is er ook waarlijk te tragisch voor. Maar om toch een enkele vraag te doen — was de regeering nu inderdaad zoo vreemd op dit gebied, dat zij aanvankelijk meende haar steun hier nog wel te kunnen onthouden, mits in scheepvaartkringen zelf maar bereidwillige handen werden uitgestoken om den Lloyd, of althans de geregelde verbinding met Zuid-Amerika, te redden? Wie, die eenige notie heeft van de organisatie van de maatschappij en van den algemeenen toestand in het scheepvaartbedrijf, heeft zoiets ook nog maar een oogenblik voor mogelijk kunnen houden! Maar als hoedster onzer openbare geldmiddelen had de regeering zich natuurlijk aanstonds op een „standpunt” te stellen, al ging daarmee misschien ook kostbare tijd verloren. Zoo zijn er in de memorie meer passages, die men, nu het drama zich voor aller oog reeds teuvolle ontwikkeld had, aanvoelt als phrases. Er kan geen sprake van zijn, zoo heet het, dat de rijks-gelden zouden dienen om aandeelhouders of schuldeisers hun verliezen te verlichten, er kan geen kwestie zijn van subsidie, maar alleen van voorschotten en dan nog wel onder conditie van 6 pCt. rente-vergoeding, er kan geen sprake van zijn, dat de hypothecaire crediteuren eenige aflossing ontvangen voordat de voorschotten uit de publieke kassen zijn terugbetaald, enz. Het klinkt alles zoo volkomen plausibel, dat de lezer er zijn aandacht bij verliest en met een wat wreange herinnering aan de beurskoersen, gemoedelijk ja ja knikt.

Staat en gemeente gaan dus nu bankieren. De bankiers willen noch kunnen noch mogen de kas van de maatschappij verder alimenteren en het is in de eerste plaats het inzicht in het gewettigde van deze houding, dat regeering en stadsbestuur er toe gebracht heeft in den zak te tasten. Zij moeten de overtuiging gekregen hebben, dat het particuliere bankbedrijf zijn risico's reeds tot het uiterste had opgevoerd. Maar dat wil dan ook tevens zeggen, dat thans een zeer reëel risico op de nieuwe voorschotgevers komt te rusten. Ware het verder financieren van de maatschappij niet meer dan het nog even helpen met een paar millioen om door een bijna reeds achter den rug zijnden moeilijken tijd nog juist te kunnen heenkomen, het laatste zetje om de kar bovenop de brug te brengen, dan zouden voorwaar de bankiers zich niet in moeilijke langzame onderhandelingen met de regeering hebben begeven en zouden zij ten slotte zich ook niet onderworpen hebben aan het toch altijd eenigszins vernederende eener publieke voorgedij. De daling in het exploitatieverlies ook weer in 1923 en de algemeen wat betere vooruitzichten in de scheepvaart blijken toch nog veel te wankele grondslagen om daarop nog verdere credieten te stapelen en dus moet nu in de verdere behoefte aan geld van overheidswege worden tegemoet gekomen in een vorm, die vergent te spreken van een voorschot, maar die overal het subsidie-karakter, met hoeveel nadruk ook ter zijde gesteld, door de reten laat schemeren. Als de Lloyd na verloop van een paar jaar weer eens wordt wat te eertijds was, een bescheiden winsten opleverend bedrijf, is er nog kans dat zij in een lange reeks van jaren de voorgeschoten millioenen — mits deze dan nog niet tot het maximum van f 7 millioen verbruikt zijn — terugbetaalt. Maar als de maatschappij net zoo wat drijvende blijft, het eene jaar kopje onder en het volgend de lippen juist boven water, kunnen staat en gemeente hun voorschot practisch wel als een subsidie beschouwen. Het verleenen der hulp is zeker ter wille van de nationale en plaatselijke belangen ten volle verdedigbaar, maar bij een voorzichtige boekhouding zou men tegenover de vordering aanstonds een reserve van 100 pCt. creëren.

Hoe krap het gesteld is blijkt wel hieruit, dat zoowel de Engelsche bouwers en de Hollandsche bankiers als de obligatiehouders niet meer dan 4 pCt. zullen mogen genieten van de 1e hypotheek ad f 20 millioen. Voor de eersten is dat een onvoldoende belooning, maar ze hebben althans hun vordering ten volle door het scheepsverband gedekt. De obligatiehouders leggen natuurlijk het loodje met hun 35 pCt. 1e hypotheek en kunnen alleen nog heel flauwtjes hopen op eenig inkomen na vele jaren op het papier, dat hun voor de verleende 25 pCt. 2e hypotheek zal worden uitgereikt. De aandeelhouders... maar laat ons van hen zwijgen: Wat moet men zich intusschen toch wel hebben voorgesteld om de aandeelen dit jaar nog met meer dan 20 pCt. te betalen!

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen.

GFLDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Ned. Disc. Wissels. 5	24 Jan. '24	Zwits. Nat. Bk. 4	16 Juli '23
Bk. Bel. Binn. Eff. 5 1/2	24 Jan. '24	N. Bk. v. Denem. 7	17 Jan. '24
Vrsch. in R. C. 6 1/2	24 Jan. '24	Zweedsche Rbk 5 1/2	8 Nov. '23
Javasche Bank ... 3 1/2	1 Aug. '09	Bank v. Noorw. 7	9 Nov. '23
Bank van Engeland 4	5 Juli '23	Bk. v. Tsjecho-	
Duitsche Rijksbk. 10	29 Dec. '23	slowakijë... 6 1/2	9 Mrt. '24
Bank v. Frankrijk 6	17 Jan. '24	N. Bk. v. O'rijk 9	2 Sept. '22
Belgische Nat. Bnk. 6	14 Feb. '24	Hong. Bank... 18	5 Juli '23
Fed. Res. Bank N.Y. 4 1/2	21 Feb. '23	Bank v. Italië 5 1/2	11 Juli '22
Bank van Spanje... 5	23 Mrt. '23	Z.-Afr. Res. bnk 6	

OPEN MARKT.

Data	Amsterdam		Londen	Berlijn	Parijs	N. York
	Part. disconto	Prolongatie	Part. disconto (3 mnd.)	Part. disconto	Part. disc.	Call-money
15 Mrt. '24	4 7/8	4 3/4	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 1/4 1
10-15 M. '24	4 7/8	4 3/4 - 5 1/4	3 1/8 - 3/16	—	—	4 - 3/4
3-8 „ '24	4 7/8 - 5	5 - 5 1/4	3 1/4 - 7/16	—	—	4 1/2 - 3/4
25 F.-1 M. '24	4 7/8 - 5	5 - 5 1/4	3 3/8 - 3/16	—	—	4 1/2 - 5 1/4
12-17 M. '23	2 3/8 - 3 1/8	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 1/2	—	—	4 1/2 - 6
13-18 M. '22	4 3/8	4 - 4 1/2	3 3/8 - 1/2	—	—	3-4
20-24 Jli '14	3 1/8 - 3/16	2 1/2 - 3 1/4	2 1/4 - 3/4	2 1/8 - 1/2	2 1/2	1 1/2 - 2 1/2

1) Noteering van 14 Maart.

WISSELKOERSEN.

Londen was deze week weder vrij vast. De koers verbeterde regelmatig, Zaterdag werd tot 11.56 1/2 verhandeld. Dollars aanvankelijk zeer vast, liepen daarna in verband met de Fransche steunactie vrij sterk terug, maar bleven later desondanks weder belangrijk hooger. Marken zonder verandering. Fransc in hevige beweging. Aanvankelijk flauw, deed de dekking van de omvangrijke baisse positie de koersen sprongsgewijze oploopen. De aanvallen van de baissepartij hielden echter niet geheel op en herhaaldelijk traden nog weder zeer belangrijke dalingen in. Ook Belgische francs waren belangrijk vaster. Hierin was echter de baissepositie zeer veel kleiner, zoodat ook het herstel geringer was, en de marge tegen Parijs, die ongeveer één gulden bedroeg aan het einde der week, tot f 2.30 steeg. Stockholm en Christiania zonder veel verandering; daarentegen Kopenhagen weder sterk schommelend. Zwitserland onveranderd. Spanje vast, vooral aan het einde der week. Ook hier werd door de regeering ingegrepen; aanvankelijk met succes. Buenos-Aires zeer flauw, 89 1/2 à 1/2 aangeboden, was heden weder belangrijk vaster, 91 1/4 bieden. Java iets vaster, 96 1/8 - 96 3/8.

18 Maart 1924.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Data	Londen *)	Berlijn *)	Weenen *)	Parijs *)	Brussel **)	New York **)
10 Mrt. 1924	11.54 1/2	0.00060 1/2	0.0037 7/8	10.02 1/2	8.88	2.70 3/8
11 „ 1924	11.52 1/2	0.00060 1/2	0.0037 7/8	9.95	8.62	2.68 1/8
12 „ 1924	11.53 1/2	0.00060 1/2	0.0037 7/8	10.85	9.20	2.68 1/2
13 „ 1924	11.54 1/2	0.00060 1/2	0.0037 3/4	11.67 1/2	9.60	2.68 1/2
14 „ 1924	11.55 1/2	0.00060 1/2	0.0037 7/8	12.55	10.30	2.69 1/16
15 „ 1924	11.56 1/2	0.00061 1/2	0.0038	12.77 1/2	—	—
Laagste d.w. 1	11.52 1/2	0.00059	0.0037 1/2	9.65	8.30	2.67 3/8
Hoogste „ „ 1	11.57	0.00061	0.0038	13.15	10.80	2.71
8 Mrt. 1924	11.55 1/2	0.00060 1/2	0.0037 7/8	9.85	9.02 1/2	2.68 3/8 2
1 „ 1924	11.53	0.00059 1/2	0.0037 3/4	11.15	9.58 1/2 3	2.68 3
Muntpariteit	12.10	59.26 5)	50.41	48.—	48.—	2.48 1/2

*) Noteering te Amsterdam. **) Noteering te Rotterdam.

1) Particuliere opgave.

2) Noteering van 7 Maart '24. 3) Idem van 29 Februari.

4) Gulden per milliard Mark. 5) Gulden per 100 Mark.

Data	Stock-holm *)	Kopen-hagen *)	Chris-tiania *)	Zwit-serland *)	Spanje 1)	Batavia 1) telegrafisch
10 Mrt. 1924	70.30	41.90	36.30	46.57	33.—	96 1/8 - 3/8
11 „ 1924	70.50	41.10	36.—	46.52	32.95	96 1/8 - 3/8
12 „ 1924	70.50	41.30	36.—	46.45	33.20	96 1/8 - 3/8
13 „ 1924	70.60	41.60	36.20	46.45	34.10	96 1/8 - 3/8
14 „ 1924	70.80	41.85	36.30	46.62 1/2	35.—	96 1/8 - 3/8
15 „ 1924	71.—	41.80	36.30	46.75	35.—	96 1/8 - 3/8
L'ste d. w. 1)	70.20	40.75	35.75	46.35	32.50	96 1/8
H'ste „ „ 1)	70.85	42.40	36.50	46.75	35.40	96 3/8
8 Mrt. 1924	70.20	42.25	36.50	46.52 1/2	32.50	95 3/8 - 3/4
1 „ 1924	70.—	42.50	35.65	46.42 1/2	33.80	95 7/8 - 96 1/4
Muntpariteit.	66.67	66.67	66.67	48.—	48.—	96 1/8

*) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Data	Cable Lond. (in \$ per £)	Zicht Parijs (in cts. p. frs.)	Zicht Berlijn (in \$ per milliard Mark)	Zicht Amsterd. (in cts. p. gld.)
15 Maart 1924	4.28.62	4.75	0.00022	37.06
Laagste d. week	4.26.—	3.54	0.00022	36.95
Hoogste „ „	4.30.62	4.75	0.00022	37.31
8 Maart 1924	4.26.37	3.46	0.00022	36.95
1 „ 1924	4.30.—	4.19	0.00022	37.28
Muntpariteit ..	4.86.67	19.30	23.81¼ ¹⁾	40½ ¹⁾

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN

Plaatsen en Landen	Noteerings-eenheden	1 Mrt. 1924	8 Mrt. 1924	10/15 Maart '24 Laagste/Hoogste	15 Mrt. 1924
Alexandrië ..	Piast. p. £	97½ ¹⁾ / ₃₂	97½ ¹⁾ / ₃₂	97½ ¹⁾ / ₃₂	97½ ¹⁾ / ₃₂
*Bangkok ...	Sh. p. tical	1/10½ ¹⁾ / ₈	1/10½ ¹⁾ / ₈	1/10	1/10½ ¹⁾ / ₈
B. Aires ¹⁾ ..	d. p. \$	43¼	43¼	42	43¼
Calcutta	Sh. p. rup.	1/4½ ¹⁾ / ₁₀	1/4½ ¹⁾ / ₁₀	1/4½ ¹⁾ / ₁₀	1/4½ ¹⁾ / ₁₀
Constantin ..	Piast. p. £	842½ ¹⁾ / ₂	835	830	837½
Hongkong ..	Sh. p. \$	2/4½ ¹⁾ / ₁₆	2/4½ ¹⁾ / ₁₆	2/4	2/4½ ¹⁾ / ₁₆
Lissabon ¹⁾ ..	d. per Mil.	1¾	1½ ¹⁾ / ₁₆	1½	1¾
Madrid	Peset. p. £	34.25¾	35.19	32.85	35.15
Mexico	d. per \$	28½ ¹⁾ / ₂	28½ ¹⁾ / ₂	29	29½ ¹⁾ / ₂
Montevideo ¹⁾	id.	43¼	43¼	42¼	43¼
Montreal ...	\$ per £	4.44¾	4.42½ ¹⁾ / ₈	4.41	4.46
Praag	Kr. p. £	148½ ¹⁾ / ₁₆	147¾	147	148¾
R.d.Janeiro ¹⁾	d. per Mil.	6½ ¹⁾ / ₁₆	6¾	6½ ¹⁾ / ₁₆	6¾
Rome	Lires p. £	99¾ ¹⁾ / ₁₆	100¼ ¹⁾ / ₈	98½ ¹⁾ / ₁₆	104¾
Shanghai ...	Sh. p. tael	3/3½ ¹⁾ / ₈	3/3½ ¹⁾ / ₈	3/2¾	3/4
Singapore ...	id. p. \$	2/4½ ¹⁾ / ₃₂	2/4½ ¹⁾ / ₈	2/4½ ¹⁾ / ₁₀	2/4½ ¹⁾ / ₃₂
Valparaiso ¹⁾	peso p. £	42.30	43.30	42.70	43.50
Yokohama ..	Sh. p. yen	2/0½ ¹⁾ / ₁₀	2/0½ ¹⁾ / ₃₂	1/11½ ¹⁾ / ₈	2/0¼

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert. 2) 90 dg.

NOTEERING VAN ZILVER.

	te Londen N. York	te Londen N. York
15 Maart 1924..	33¾ ¹⁾ / ₁₀	63¼
8 „ 1924..	33¾ ¹⁾ / ₈	64
1 „ 1924..	33¾ ¹⁾ / ₁₀	64¾
17 Maart 1923..	32½ ¹⁾ / ₁₀	67½
19 Maart 1922..	39¾ ¹⁾ / ₈	64¾ ¹⁾ / ₈
20 Juli 1914..	24½ ¹⁾ / ₁₆	54½ ¹⁾ / ₈

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 17 Maart 1924.

Activa.			
Binnenl. Wis- f	148.055.925,46		
sels, Prom., B.-bk. „	35.958.947,43		
enz. in disc. Ag.sch. „	63.003.640,69	f	247.018.513,58
Papier o. h. Buitenl. in disconto	—		
Idem eigen portef. . f	23.182.153,—		
Af: Verkocht maar voor de bk. nog niet afgel. „	—		23.182.153,—
Beleeningen (H.-bk. f	25.274.295,55		
incl. vrsch. B.-bk. „	9.403.566,24		
in rek.-crt. Ag.sch. „	96.755.767,76		
op onderp. f	131.433.629,55		
Op Effecten..... f	127.463.584,61		
Op Goederen en Spec. „	3.970.044,94		131.433.629,55
Voorschotten a. h. Rijk..... „	—		6.064.667,71
Munt en Muntmateriaal			
Munt, Goud	f 56.240.075,—		
Muntmat., Goud .. „	525.470.570,51		
	f 581.710.645,51		
Munt, Zilver, enz. „	9.707.707,04		
Muntmat., Zilver .. „	—		591.418.352,55
Effecten			
Bel. v. h. Res. fonds . f	5.988.917,31		
id. van ¼ v. h. kapit. „	3.975.206,39		9.964.123,70
Geb. en Meub. der Bank	—		5.000.000,—
Diverse rekeningen	—		42.867.903,35
		f	1.057.549.343,44
Passiva.			
Kapitaal	f 20.000.000,—		
Reservefonds	5.999.469,43		
Bijzondere reserve	9.000.000,—		
Bankbiljetten in omloop.....	985.005.005,—		
Bankassignatiën in omloop.....	1.053.257,98		
Rek.-Cour. { Het Rijk f	—		
saldo's: { Anderen „	19.193.463,43		19.193.463,43
Diverse rekeningen	—		17.298.147,60
		f	1.057.549.343,44
Beschikbaar metaalsaldo	f 389.779.610,62		
Op de basis van ½ metaaldekking	188.729.265,34		
Minder bedrag aan bankbiljetten in omloop dan waartoe de Bank gerechtigd is. „	1.948.898.050,—		

NED. BANK 17 Maart 1924 (vervolg).
Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andero opeischb. schulden	Beschikb. Metaalsaldo	Dekking pers.
17 Mrt. '24	581.711	9.708	985.005	20.247	389.780	59
10 „ '24	581.711	9.915	999.070	23.576	386.508	58
3 „ '24	581.716	10.321	1.015.446	44.263	383.850	57
25 Febr. '24	581.718	11.051	984.085	25.328	390.297	59
18 „ '24	581.478	11.109	996.615	28.098	387.295	58
19 Mrt. '23	581.790	7.135	935.481	37.633	393.606	61
20 Mrt. '22	605.953	7.156	961.770	38.892	412.237	61
25 Juli '14	162.114	8.228	310.437	6.198	43.521 ¹⁾	54

Data	Totaal bedrag disconto's	Hiervan Schatkistpromessen rechtstreeks	Beleeningen	Papier op het buitenland	Diverse rekeningen ²⁾
17 Mrt. 1924	247.019	82.000	131.434	23.182	42.868
10 „ 1924	253.945	84.000	131.939	24.243	43.024
3 „ 1924	254.491	87.000	147.453	22.286	44.263
25 Febr. 1924	229.358	49.000	142.205	24.760	41.530
18 „ 1923	240.536	57.000	147.125	21.725	44.727
19 Mrt. 1923	136.315	—	107.631	113.945	44.505
20 Mrt. 1922	190.985	17.000	163.065	42.553	27.205
25 Juli 1914	67.947	14.300	61.686	20.188	509

1) Op de basis van ½ metaaldekking. 2) Sluitpost activa.

's RIJKS SCHATKIST.

De Minister van Financiën maakt o.m. bekend:

	10 Maart 1924	17 Maart 1924
dat uitstonden		
aan schatkistpromessen	f 398.960.000,—	f 393.490.000,—
waarv. direct bij Ned. Bk.	„ 84.000.000,—	„ 82.000.000,—
aan schatkistbiljetten .	„ 185.568.000,— ¹⁾	„ 188.600.000,—
aan zilverbons	„ 23.169.057,50	„ 32.466.053,50
Tegoe v. d. Postch. en Gdst. bij 's Rijks Schatkist. ...	„ 106.558.196,53½	„ 106.558.196,53½

Onder de vlottende schuld is begrepen:

	10 Maart 1924	17 Maart 1924
Voorsch. aan de Koloniën	„ 124.066.181,42½	„ 141.623.571,22
Voorschot aan Gemeenten	31 Januari 1924	29 Februari 1924
voor door Rijk voor hen te heffen Ink. belasting	„ 79.927.393,67	„ 76.790.424,26
Voor schot aan rek. houders v. d. Postch. en Girodst.	10 Maart 1924	17 Maart 1924
	„ 85.426.427,48	„ 87.702.899,99½

In daggeldleening tegen onderp. v. schatk.papier „ — „ —

1) Waarvan f 37.056.000 vervallen op of na 1 April 1927.

NEDERLANDSCH-INDISCHE VLOTTENDE SCHULD.

De Minister van Koloniën maakt bekend:

	8 Maart 1924	15 Maart 1924
Voor schot uit 's Rijks kas aan N.-I.	f 120.858.909,74	f 119.850.478,93
Ind. Schatk.prom. in oml.	„ 79.100.000,—	„ 79.100.000,—
Voor sch. Jav. Bk. aan N.-I.	„ 3.700.000,— ¹⁾	„ 3.800.000,—
Muntbiljetten in omloop.	„ 40.300.000,—	„ 40.800.000,—

1) Tegoe van Ned.-Indië bij de Javasche Bank.

JAVASCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens. De samengetrokken cijfers der laatste weken zijn telegrafisch ontvangen.

Data	Goud	Zilver	Bankbiljetten	Andero opeischb. schulden	Beschikb. metaalsaldo
15 Mrt. 1924	219.250	261.500	71.000	152.750	
8 „ 1924	223.750	263.000	79.000	155.350	
1 „ 1924	219.750	258.000	85.000	151.150	
9 Febr. 1924	149.628	63.918	264.029	77.798	146.029
2 „ 1924	145.150	63.630	260.255	75.262	142.498
17 Mrt. 1923	159.046	59.948	264.411	100.865	146.615
18 Mrt. 1922	146.063	37.991	266.263	80.958	115.245
25 Juli 1914	22.057	31.907	110.172	12.634	4.842 ²⁾

Data	Disconto's	Wissels, buiten N.-Ind. betaalb.	Beleeningen	Voor schotten a.h. Gouvernem.	Diverse rekeningen ¹⁾	Dekking perscentage
15 Mrt. 1924	—	133.540	3.800	—	—	66
8 „ 1924	—	134.500	3.700 ²⁾	—	—	65
1 „ 1924	—	137.200	1.400 ²⁾	—	—	64
9 Febr. 1924	35.286	19.137	78.700	2.262 ²⁾	20.176	62
2 „ 1924	35.388	19.582	73.376	1.244	22.024	62
17 Mrt. 1923	36.346	34.037	63.073	8.527	30.984	60
18 Mrt. 1922	37.324	20.221	88.313	7.668	27.259	53
25 Juli 1914	7.259	6.395	47.934	6.446	2.228	44

1) Sluitpost activa. 2) Basis ½ metaaldekking. 3) Creditsaldo.

DE SURINAAMSCHE BANK.

Voornaamste posten in duizenden guldens.

Data	Metaal	Circulatie	Andere opeischb. schulden	Discont.	Div. rekeningen ¹⁾
9 Febr. 1924..	1.170	1.531	605	1.092	473
2 „ 1924..	1.170	1.567	629	1.097	469
26 Jan. 1924..	1.175	1.442	835	1.099	407
19 „ 1924..	1.175	1.453	890	1.112	403
12 „ 1924..	1.165	1.602	867	1.118	405
10 Febr. 1923..	1.184	1.696	940	1.212	479
25 Juli 1914..	645	1.100	560	735	396

¹⁾ Sluitpost der activa.

BUITENLANDSCHE BANKSTATEN.

BANK VAN ENGELAND.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Currency Notes, in duizenden ponden sterling.

Data	Metaal	Circulatie	Currency Notes		
			Bedrag	Goudd.	Gov. Sec.
12 Mrt. 1924	128.098	125.042	280.591	27.000	235.908
5 „ 1924	128.102	126.020	279.952	27.000	235.117
27 Febr. 1924	128.106	125.579	277.468	27.000	232.607
20 „ 1924	128.098	124.764	277.125	27.000	232.301
14 Mrt. 1923	127.509	122.996	281.039	27.000	236.373
22 Juli 1914	40.164	29.317	—	—	—

Data	Gov. Sec.	Other Sec.	Public Depos.	Other Depos.	Reserve	Dek-kings-perc. ¹⁾
12 Mrt. '24	48.182	72.158	19.271	105.597	22.807	18,26
5 „ '24	49.402	70.246	12.758	110.466	21.832	17,71
27 Febr. '24	51.197	68.222	13.107	110.436	22.277	18,03
20 „ '24	45.034	73.420	15.525	107.889	23.083	18,70
14 Mrt. '23	48.452	70.650	15.623	109.495	24.263	19,39
22 Juli '14	11.005	33.633	13.735	42.185	29.297	52 ¹ / ₈

¹⁾ Verhouding tusschen Reserve en Deposits.

DUITSCHER RIJKS BANK.

Voornaamste posten, onder bijvoeging der Darlehens-kassenscheine, in billiarden (duizenden biljoenen) Mark.

Data	Metaal	Daarv. b. Goudd.	Waarv. b. Buitt. circ. bkn ¹⁾	Kassen-scheine	Circulatie	Dek-kings-perc. ²⁾
29 Febr. '24	0,8	0,465	0,021	9.539	587.875	2
23 „ '24	0,9	0,465	0,021	9.845	536.667	2
15 „ '24	1,4	0,467	0,021	9.666	553.985	2
7 „ '24	1,3	0,467	0,021	9.629	520.488	2
28 Febr. '23	1,1	1,005	0,050	0,708 ⁴	3,513 ⁴	21
23 Juli '14	1,7	1,357	—	0,065 ³	1,9 ³	93

Data als boven.	Wissels			Renten-bank-scheine	Rek. Courant ⁶⁾	Darl. kas-sensch. Tot. uitgeven
	Totaal	Handels-wissels	Schatkist-papier			
	1.165.649	1.165.649	—	15.591	951.775	9.300
	1.067.756	1.067.756	—	172.502	1.166.424	9.800
	961.872	961.872	—	160.295	1.042.130	9.800
	841.739	841.739	—	167.198	1.091.994	9.800
	4,777 ⁴	1,829 ⁴	2,947 ⁴	—	1,583 ⁴	0,721 ⁴
	0,751 ³	0,751 ³	—	—	0,944 ⁸	—

¹⁾ Onbelast. ²⁾ Dekking der circulatie door metaal en Kassenscheine. ³⁾ In milliarden. ⁴⁾ In biljoenen. ⁵⁾ Waarv. in Rentenmark, uitgedrukt in papierm. op 7 Febr. 428.859 milliard; op 15 Febr. 517.603 bill.; op 23 Febr. 598.116 bill.; op 29 Februari 667.216 bill.; ⁶⁾ Idem: op 7 Febr. 363.676 bill.; op 15 Febr. 344.949 bill.; op 23 Febr. 382.921 bill.; op 29 Febr. 301.266 bill.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitent.	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit. gew. voorsch. ajd. Staat
13 Mrt. '24	5.541.488	1.864.321	297.694	565.957	23.000.000
6 „ '24	5.541.409	1.864.321	297.629	575.546	23.100.000
28 Febr. '24	5.541.304	1.864.321	297.528	574.302	23.100.000
15 Mrt. '23	5.535.962	1.864.345	290.948	598.150	23.400.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uit-gestelde Wissels	Belee-ningen	Bankbil-jetten	Rek. Crt. Parti-culieren	Rek. Crt. Staat
	4.499.765	12.400	2.481.346	39.929.862	2.405.797	17.051
	4.377.776	12.760	2.494.913	40.265.994	2.366.826	12.923
	3.888.971	12.781	2.378.698	39.344.769	2.319.159	11.399
	2.067.041	24.712	2.099.201	57.554.740	2.067.041	38.247
	1.541.980	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitt. saldi	Beleen. van buitt. vorder.	Beleen. van prom. d. provinc.	Binn. wissels en beleen.	Circulatie	Rek. Crt. part.
13 Mrt. '24	358.479	84.653	480.000	1723.012	7.622.205	280.684
6 „ '24	359.372	84.653	480.000	1765.191	7.651.830	287.662
28 Febr. '24	364.973	84.653	480.000	1933.980	7.560.960	296.014
21 „ '24	364.477	84.653	480.000	1655.137	7.553.337	214.799
15 Mrt. '23	344.851	84.653	480.000	862.951	6.890.617	148.911

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goudvoorraad			Zilver etc.	F.R. Notes in circu-latie
	Totaal bedrag	Dekking F.R. Notes	In het buittent.		
20 Febr. '24	3.125.497	2.161.763	—	111.917	2.023.783
13 „ '24	3.128.262	2.197.728	—	117.224	2.039.203
6 „ '24	3.139.293	2.148.145	—	119.646	2.017.424
30 Jan. '24	3.142.717	2.178.106	—	120.194	2.022.514
21 Febr. '23	3.075.242	2.197.717	—	128.367	2.260.497

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Gestort Kapitaal	Goud-Dek-kings-perc. ¹⁾	Algem. Dek-kings-perc. ²⁾
20 Febr. '24	749.602	1.951.551	110.862	78,6	81,4
13 „ '24	824.425	1.972.209	110.357	78,0	80,9
6 „ '24	770.695	1.953.603	110.005	79,1	82,1
30 Jan. '24	794.099	1.991.085	110.043	78,3	81,3
21 Febr. '23	810.276	1.965.914	108.874	72,7	75,8

¹⁾ Verhouding totalen goudvoorraad tegenover opeischbare schulden: F. R. Notes en netto deposito. ²⁾ Verhouding totalen voorraad muntmateriaal en wettig betaalmiddel tegenover idem.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F.R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
13 Febr. '24	759	11.935.410	1.416.333	15.661.074	4.132.239
6 „ '24	759	11.932.228	1.407.232	15.533.514	4.119.923
30 Jan. '24	760	11.883.589	1.425.331	15.482.123	4.104.307
23 „ '24	761	11.857.443	1.434.796	15.486.038	4.137.429
14 Febr. '23	778	11.508.696	1.493.766	15.454.326	3.727.654

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wettelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 17 Maart 1924.

De plotselinge, fenomenale stijging van den Franc trok de afgelopen week het meest de aandacht. Als oorzaken zijn aan te wijzen de daling van de biljetcirculatie der Banque de France en van het voorschot aan den Staat. Daarbij het aannemen van de belasting- en bezuinigingsvoorstellen in den Senaat en als voornaamste factor het verkrijgen van credieten in Engeland en de Vereenigde Staten. Op dit oogenblik is het nog niet geheel zeker, in welken omvang en op welke voorwaarden deze zijn verleend, doch naar verluidt zal in New York een bedrag van \$100 miljoen en in London een som van £ 4 miljoen ter beschikking worden gesteld. Het spreekt vanzelf, dat een dergelijke steun niet anders dan een zeer tijdelijke maatregel kan zijn. Indien het juist is, dat de Amerikaansche en Engelsche bankiers als onderpand een deel van den goudvoorraad van de Banque de France hebben verlangd — en er is geen reden hieraan te twifelen — dan wordt het duidelijk, dat de Fransche regering binnen den, vermoedelijk korten, termijn van het buitenlandsch crediet alles in het werk zal hebben te stellen, om het vertrouwen in den Franc te doen terugkeeren. Zoo niet, dan zou de export van het Fransche goud een deprimeerende factor te meer vormen.

De beurs te Parijs heeft op de enerveerende gebeurtenissen van de laatste dagen gereageerd op de wijze, waarop een „valuta“-beurs alleen kon reageren: met een daling van de arbitrage-fondsen en binnenlandsche aandelen en met een vaste houding voor obligaties en Fransche rente.

De markt te Berlijn is daarentegen bijna doorlopend vast geweest. De geldmarkt heeft de gelegenheid tot een ontplooiing der bedrijvigheid gebracht, doch de stimulans is geleverd door de stijging van den Franschen Franc — waardoor de ruilingen van Duitsche in Fransche fondsen een einde hebben genomen — en door de overweging, dat het buitenlandsch crediet aan Frankrijk vermoedelijk niet zal zijn verstrekt zonder verder reikende politieke bedoelingen, waaraan men in Duitschland de gedachte aan een milder optreden van Frankrijk heeft vastgeknoopt. Bovendien heeft de stijging van het Fransche betaalmiddel een einde gemaakt aan de valuta-concurrentie, waarvan Duitschland reeds zeer scherp de nadeelen begon te gevoelen. Vervolgens heeft de aanneming, door den scheidenden Rijksdag, van het ontwerp tot oprichting van een goud-discontobank, een goeden indruk gemaakt. Er zal dus nu worden overgegaan tot het oprichten van een bank, met een kapitaal van 200 miljoen goudmark, waarvan iets meer dan de helft door de Rijksbank zal worden genomen — hiertoe in staat gesteld door een buitenlandsch consortium — en de andere helft door binnen- en buitenlandsche inschrijvingen zal worden gefourneerd. Naar verluidt, zou ook de Nederlandsche Bank t. z. t. als guichet voor inschrijvingen fungeren. Voorts zal de nieuwe bank de beschikking krijgen over 200 miljoen goudmark crediet voor discontoeeringen en zal zij 100 miljoen goudmark bankbiljetten mogen uitgeven. Alle credieten, benevens het kapitaal, zullen in Ponden Sterling luiden. Hier is dus in hoofdzaak een instelling opgericht, welke ten doel heeft het verstrekken van buitenlandsch crediet aan het Duitsche economisch leven mogelijk te maken, zonder te prejudicieeren op de latere regeling, door alweder een nieuwe instelling, van het geheele muntwezen en, wellicht, van de kwestie der schadeloosstelling. De bank is slechts in zeer beperkte mate circulatie-bank. Toch is het niet onmogelijk, dat zelfs het geringe bedrag aan bankbiljetten verwarring zal veroorzaken. Over het algemeen heeft de regeling echter wel voldoening gewekt, al is het niet onmogelijk, dat de oprichting van de discontobank het onaangename gevolg van verhooging der beleeningsrente der Rijksbank met zich zal moeten brengen. Er is nl. bepaald, dat de aandelen der discontobank voor 50 pCt. van den beurs-resp. inschrijvingskoers beleenbaar zijn bij de Rijksbank. Waar de betaling der aandelen in buitenlandsche betaalmiddelen moet geschieden, beteekent dit practisch, dat langs een omweg voorschotten op deviezen worden gegeven. Het verschil tusschen de officieele beleenings-rente en de rente in de vrije markt is groot genoeg, om aanleiding te geven tot het opnemen van gelden bij de Rijksbank tegen onderpand van discontobank-aandelen en tot het uitleenen van deze gelden in de vrije markt. De mogelijkheid van een dergelijken gang van zaken heeft echter de markt niet verontrust.

In Engeland is de beurs te London gunstig beïnvloed door de pogingen, welke worden aangewend om de dreigende arbeidsconflicten binnen enge grenzen te houden. Het grootste gevaar dreigde van de mijnwerkers-staking en gedurende de afgelopen week zag het er meer en meer naar uit, dat men te dezen aanzien tot een oplossing zou komen. De regering heeft thans zelfs een wetsontwerp ingediend tot vaststelling van minimum-loonen, doch hier dient te worden afgewacht of het wel zóó algemeene instemming zal vinden als de onderhandelingen tusschen de bonden van mijn-eigenaars en mijnwerkers tot nu toe hebben gedaan. Dit toch is feitelijk de eerste daad geweest, waardoor de regering getoond heeft een arbeiders-regering te zijn, hoewel de motiveering toch nog steeds zeer matig kan worden genoemd. De beurs werd voorts gestimuleerd door de gunstige cijfers omtrent den buitenlandschen handel van Engeland over de maand Februari.

Te New York is de stemming meerendeels vast geweest voor spoorwegwaarden. De goede positie, waarin de spoorwegen verkeerden, is deze week nog eens gedemonstreerd door de declaratie van een eerste kwartaals-dividend ad 1¼ pCt. op de aandelen Southern Railway Companv. Ook de industrie zendt nog steeds gunstige rapporten in. Blijkens den maandstaat van de Steeltrust bedroegen de onuitgevoerde bestellingen per einde Februari 4.912.000 ton tegen 4.798.000 per einde Januari. Tevens werd gemeld, dat de maatschappij met 94 pCt. van haar capaciteit werkt. Ook heeft het een goeden indruk gemaakt, dat de Nieuwe Wereld zich, blijkens het aan Frankrijk te verstrekken crediet, wat meer daadwerkelijk met de Europeesche kwesties gaat bezighouden, waardoor het gevaar van een ontwikkeling in een min of meer volkomen isolement wordt afgewend.

Ten onzent is de beleggingsmarkt zeer kalm gebleven, hoewel met een lichte neiging tot reactie. Het staken van

de nood-uitkeeringen aan de gemeenten heeft aan den eenen kant het vaste besluit van de regeering om bezuinigingen door te voeren doen zien, doch heeft aan den anderen kant de vrees voor complicaties doen opkomen, vooral waar ook de Nederlandsche Bank, blijkens haar besluit om slechts tot een maximum van f 10.000.000 anticipatie-biljetten der gemeente Rotterdam te disconteeren, in gelijke richting werkt.

	10 Mrt.	14 Mrt.	17 Mrt.	Rijzing of daling
6 %/o Nederland 1922	99¾	99¾	99¾	—
5 %/o " 1918	88¾	88¾	88 1/8	— 1/8
4½ %/o " 1916	88	87¾	—	— 1/4
4 %/o " 1916	80	79 7/8	79¾	— 1/4
3½ %/o "	73¾	73¾	—	+ 1/4
3 %/o "	62 13/16	63	62¾	— 1/10
2½ %/o Cert. N. W. S.	52 1/2	52 1/2	52 1/4	— 1/4
7 %/o Oost-Indië 1921	102 1/10	102 2/10	101¾	— 1/10
6 %/o " 1919	97¾	97¾	97¾	—
5 %/o " 1915	92 1/2	92 1/4	92 3/8	— 1/8
5 %/o Rusland 1906	7	6 5/8	6 3/8	— 1/8
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	8 3/10	—	8 3/10	—
4 %/o Japau 1899	63 7/10	63 7/8	63 13/10	+ 1/2
5 %/o Brazilië 1895	53¾	52 1/2	52 9/10	+ 1 3/10
8 %/o San Paulo 1921	98¾	98 3/8	—	— 1/8
6 %/o Amsterdam 1920	100¾	—	—	—
7 %/o Rotterdam 1920	101 1/10	101	101 1/2	+ 1/10

De aandelenmarkt is over het algemeen zeer lusteloos geweest. De algemeene factor, welke hiertoe aanleiding heeft gegeven, was van beurs-technischen aard. Er waren nl. gedurende de lang aangehouden daling van den Franc, omvangrijke baisse-posities in dit betaalmiddel opgebouwd. De houders hiervan werden nu plotseling voor groote verliezen gesteld, toen de tendens voor den Franc was gekeerd, en zagen zich in vele gevallen gedwongen, hun fondsenbezit te realiseeren. Voor een zeer groot gedeelte bestond dit uit aandelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum. Zoo is het ook te verklaren, dat deze aandelen een nadeelig koersverschil van pl.m. 17½ pCt. aan het einde der berichtperiode hebben aangetoond, terwijl voor aandelen Koninklijke Petroleum Mij. dit verschil slechts 2½ pCt. bedraagt.

Behalve dezen factor waren er echter nog anderen van meer specifieke aard. Zoo hebben b.v. *Rubber-aandelen* geleden onder de prijs-reactie van het product te London. *Tabaks-aandelen* zijn voornamelijk voor aandelen Deli-Batavia Tabak en aandelen Senembah teruggelopen, terwijl aandelen Deli-Maatschappij zich vrij goed op prijs konden houden. De reden hiervoor is te vinden in de teleurstellende opbrengsten van de tabak der beide eerstgenoemde maatschappijen op de eerste inschrijving voor Sumatratabak.

De *Suiker-afdeeling* was reeds lang zonder eenige belangstelling en heeft ook gedurende de afgelopen week een zeer stil verloop gehad. Onder den invloed echter van de tendens daalde ook hier het koerspeil.

	10 Mrt.	14 Mrt.	17 Mrt.	Rijzing of daling
Amsterdamsche Bank	125	125 1/4	125	—
Incasso Bank	97	—	—	—
Koloniale Bank	202 3/8	198 1/10	198 3/4	— 3 1/8
Ned. Handel-Mij. cert.v.aand.	136 5/8	137 3/4	135 1/8	— 1/4
Rotterd. Bankvereniging ..	99 3/4	99	—	— 3/4
Van Berkel's Patent	41 3/4	40 3/4	41	— 3/4
Gouda Kaarsen	30¾	30 1/4	30	— 3/4
Holl. Draad- en Kabelfabriek	56	55 1/2	55 1/2	— 3/4
A. Jurgens' Ver. Fabr.g.aand.	66 1/2	66 1/2	63	— 3 1/2
" " " pr. aand.	71 1/4	—	68	— 3 1/4
Leerdam Glasfabrieken	28 3/8	26	27	— 1 1/2
Philips' Gloeilampenfabriek	255 1/4	250	—	— 5 1/4
Vereenigde Blikfabrieken ..	106	—	—	—
Vereen.Chemische Fabrieken	56 1/2	51	—	— 5 1/2
Compania Mercantil Argent.	26 7/8	25 1/4	24 7/8	— 2
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	192 3/4	189 1/4	187 3/8	— 5 1/4
Handelsver. Amsterdam	502 1/4	494 1/2	487 1/4	— 15
Handelsverg. Reiss & Co. ...	35 1/2	35	35	— 1/2
Int. Crediet- en Handelsverg.				
Rotterdam	204	202	204	—
Linde Teves & Stokvis	77	78	78 1/2	+ 1 1/4
Redjang Lebong Mijnb.-Mij.	135	135 1/2	136	+ 1
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	229 1/8	223	211 1/2	— 17 3/8
Kon. Petroleum-Mij.	430	440 3/4	427 1/2	— 2 1/2
Phoenix Oil	95 1/2	—	—	—
Amsterdam-Rubber-Mij.	154 1/4	150 1/8	143	— 11 1/4
Kendeng Lemboe	194¾	190 1/8	180 1/4	— 14 1/2
Oost-Java-Rubber-Mij.	242 1/2	240	230 1/2	— 12
Deli-Batavia Tabak Mij.	371	354 1/2	342 1/2	— 28 1/2
Deli-Maatschappij	367¾	367¾	363¾	— 4
Senembah-Maatschappij ..	315 1/4	300 1/2	292 1/2	— 23 1/8

Industriele aandelen bleven zoo goed als verlaten, doch tamelijk wel op peil, in verband met het afnemen van de dreiging der Fransche concurrentie.

De *Scheepvaartmarkt* was eveneens onder den indruk van de algemeene stemming, doch de koersverschillen zijn hier vrij beperkt gebleven. Aandelen Van Nievelt Goudriaan konden zich handhaven, ondanks het bericht van een nieuwe aandelen-uitgifte van f 1.200.000. Aandelen Stoomvaart-Mij. „Nederland” ondervonden steun van het bericht, dat thans alle vrachtschepen van de Mij. weder in de vaart zijn en dat de retourvrachten van Indië, zoowel door deze reederij als door de Rotterdamsche Lloyd, voor diverse artikelen met 10 pCt. zijn verhoogd.

	10 Mrt.	14 Mrt.	17 Mrt.	Rijzing of daling
Holland-Amerika-Lijn	87 $\frac{1}{8}$	89 $\frac{1}{8}$	85 $\frac{1}{8}$	-2 $\frac{1}{4}$
„ „ „gem.eig.	73	76 $\frac{1}{4}$	71 $\frac{1}{4}$	-1 $\frac{1}{2}$
Hollandsche Stoomboot-Mij.	26 $\frac{1}{2}$	27 $\frac{1}{2}$	26	- $\frac{1}{4}$
Java-China-Japan-Lijn	94	—	—	—
Kon. Hollandsche Lloyd ...	9 $\frac{1}{8}$	10 $\frac{1}{4}$	8 $\frac{1}{16}$	-1 $\frac{1}{16}$
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	76 $\frac{1}{2}$	—	76 $\frac{1}{2}$	—
Konink.Paketaart-Mij.	132	137	135	+3
Maatschappij Zeevaart	70	—	68 $\frac{1}{2}$	-1 $\frac{1}{2}$
Nederl. Scheepvaart-Unie ..	123 $\frac{1}{2}$	128 $\frac{1}{2}$	123 $\frac{1}{2}$	- $\frac{1}{2}$
Nievelt Goudriaan	102 $\frac{1}{2}$	107	105	+2 $\frac{1}{2}$
Rotterdamsche Lloyd	127 $\frac{1}{2}$	132 $\frac{1}{2}$	—	+5
Stoomv.-Mij. „Nederland” ..	138 $\frac{1}{8}$	145 $\frac{1}{2}$	139 $\frac{1}{4}$	+ $\frac{1}{8}$
„ „ „Noordzee” ..	31	31	30	-1

De *Amerikaansche markt* was zeer kalm, met alleen eenige belangstelling voor Southern Rail en Wabash-aandelen.

	10 Mrt.	14 Mrt.	17 Mrt.	Rijzing of daling
Americ. Smelting & Refining	66 $\frac{1}{4}$	66	67	+ $\frac{1}{4}$
Anaconda Copper	76 $\frac{1}{16}$	75	73 $\frac{1}{16}$	-3
Studebaker Corp.	111	—	109 $\frac{1}{16}$	-1 $\frac{1}{8}$
Un. States Steel Corp.	112 $\frac{1}{8}$	112 $\frac{1}{4}$	112	- $\frac{1}{8}$
Atchison Topeka	108 $\frac{1}{4}$	108	—	- $\frac{1}{4}$
Erie	26 $\frac{1}{8}$	26 $\frac{1}{4}$	26 $\frac{1}{4}$	- $\frac{1}{8}$
Southern Pacific	96 $\frac{1}{2}$	96 $\frac{1}{16}$	96 $\frac{1}{16}$	- $\frac{1}{16}$
Union Pacific	143	143 $\frac{1}{8}$	143 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{1}{8}$
Int. Merc. Marine orig. gew.	9 $\frac{1}{16}$	9	9 $\frac{1}{16}$	- $\frac{1}{16}$
„ „ „ „ pref.	32 $\frac{1}{8}$	33 $\frac{1}{4}$	33 $\frac{1}{8}$	+ $\frac{1}{4}$

De *geldmarkt* bleef op één niveau; prolongatie schommelde tusschen 4 $\frac{1}{4}$ pCt. en 5 pCt.

GOEDERENHANDEL GRANEN.

18 Maart 1924.

In de weinig levendige stemming aan de graanmarkten kwam deze week geen verbetering. De vraag naar tarwe in Europa bleef onvoldoende en werd door het aanbod overtroffen. In Engeland was de omzet reeds in het einde der vorige week sterk verminderd na levendigen handel op eenige voorafgaande dagen en ook deze week was daar de belangstelling niet groot. Zij verbeterde eenigszins, toen bij het sterke herstel van den Franschen wisselkoers Frankrijk weder als koper aan de markt kwam en vrij belangrijke inkoopende deed van Plata-tarwe, zoowel in ladingen als parcels. Ook Italië blijft koopen, hoewel naar dat land de omzet geringer was dan in de voorafgaande week. In Engeland zelf kochten echter zoowel de molenaars als de handel minder tengevolge van de flauwe markten in Noord-Amerika, groote wereldverscheppingen en het dringende aanbod uit Argentinië en Canada. In België waren de zaken in tarwe niet groot; Nederland kocht zeer weinig en Duitsland ontwikkelt al evenmin veel kooplust. Aan alle invoermarkten ondergingen de tarweprijzen een vrij gevoelige verlaging in overeenstemming met prijsdalingen in Noord-Amerika. De prijsdaling voor tarwe te Chicago bedroeg van 10 tot 14 Maart voor den Mei-termijn 4 $\frac{1}{8}$ cent, voor Juli 3 $\frac{1}{4}$ cent per 60 lbs. nadat den vorigen dag de markt reeds 1 $\frac{1}{2}$ cent was gedaald. Op den 15en en 17en trad eenig herstel in, dat echter slechts $\frac{1}{4}$ en 1 cent per bushel beliep. Verbetering der Europeesche vraag viel hierdoor echter nauwelijks te bemerken.

De flauwe stemming te Chicago schijnt voornamelijk het gevolg te zijn geweest van de omstandigheid, dat de tarwevoorraad bij de boeren volgens berekening van het Ministerie van Landbouw te Washington grooter is geweest dan men had verwacht. Wel is deze voorraad kleiner dan in het vorige jaar, doch ook uit de nu berekende hoeveelheid blijkt nog allerminst, dat de Vereenigde Staten het zonder tarweuitvoer kunnen stellen, terwijl juist de vaste tarwemarkt te Chicago van den laatsten tijd vooral ook het gevolg was geweest van het vermoeden, dat er in de Vereenigde Staten

geen overschot van tarwe aanwezig zou zijn. Nu met vrij groote zekerheid is gebleken, dat die verwachting onjuist is, oefent de groote wereldvoorraad van tarwe weder meer invloed uit op de markt te Chicago, evenals de teleurstellende vraag in Europa. Te Winnipeg bewoog de markt zich in dezelfde richting als in de Vereenigde Staten, doch de verlaging was daar minder sterk en het herstel op 15 Maart grooter dan te Chicago. De verlaging van 10 tot 14 Maart bedroeg ongeveer 1 $\frac{1}{2}$ cent, welk prijsverlies de laatste dagen weder geheel werd ingehaald.

Dat de prijsverlaging te Winnipeg niet de afmetingen bereikte van die te Chicago, valt te verklaren door de omstandigheid, dat daar nooit sprake is geweest van de mogelijkheid om het zonder uitvoer te kunnen stellen, terwijl tevens, ook al is in Engeland de vraag voor tarwe niet groot, daar toch geregeld Canadeesche soorten worden gekocht. Steun door export naar niet-Europeesche landen ondervindt de markt minder dan eenigen tijd geleden het geval is geweest. Verscheppingen naar Oost-Azië waren ditmaal, evenals de vorige week, weder veel kleiner dan tevoren en velen verwachten, dat ook in de eerstvolgende weken geen groote toename meer zal plaats vinden. De verscheppingen uit Argentinië waren deze week weder zeer groot en de Argentijnsche termijn-markten konden zich dan ook zeer goed handhaven. In het begin der week trad eenige prijsverlaging in, doch de markt herstelde zich later weder geheel en het slot op 17 Maart was zelfs 5 à 20 centavos hooger dan op den 10den.

Van vermindering der tarwe-verscheppingen uit Rusland is deze week nog niets gebleken. Zelfs werd zeer veel tarwe afgeladen en ook in rogge waren de Russische verscheppingen deze week weder zeer ruim. Als het dus werkelijk waar is, dat uit Rusland niet meer graan kan worden verwacht dan de hoeveelheid, die reeds in de havens voor export aanwezig is, dan waren die voorraden toch zeker zeer belangrijk. Vooral, wanneer men in aanmerking neemt, dat verder nog Russische rogge wordt aangeboden op April aflading, dan schijnt het nog lang niet vast te staan, dat het met het staken der Russische graanverscheppingen zoo'n vaart zou loopen als onlangs uit Moskou werd medegedeeld. Wel is de prijs, die tegenwoordig voor Russische rogge wordt gevraagd, belangrijk hooger dan waartoe Amerika offreert. Daar was de roggemarkt deze week zeer flauw en te Chicago daalde de prijs in enkele dagen niet minder dan 5 $\frac{1}{4}$ cent per 56 lbs. In overeenstemming met die prijsdaling werd tot sterk verlaagde prijzen dringend rogge uit de Vereenigde Staten aangeboden. Tot groote zaken leidde dit echter niet. Slechts Duitsland kocht op het verlaagde niveau hoeveelheden van eenige beteekenis, doch naar Nederland, waar de vraag naar rogge slecht is, werden nauwelijks zaken gedaan. Nu Noord-Amerikaansche rogge zich op een veel lager prijsniveau bevindt dan Russische, is voor deze laatste soort de belangstelling sterk verminderd, al is dan ook de zeer goede kwaliteit van de Russische rogge voldoende motief om haar wat hooger te betalen dan rogge uit Amerika. Het prijsverschil is echter op het oogblik te groot. Ook voor Donau rogge, die nu vrij algemeen wordt aangeboden, is de vraag onbevredigend. De laatste dagen heeft zich trouwens de roggemarkt te Chicago 1 $\frac{1}{2}$ à 2 cent hersteld, wat voorloopig weder een einde maakte aan de zaken in Amerikaansche rogge naar Europa.

De meeste berichten uit de Vereenigde Staten van Amerika zijn het er over eens, dat de stand der wintertarwe over het algemeen gunstig te noemen valt; slechts ten Oosten van den Mississippi is nog van eenige schade door het ongunstige winterweder sprake, doch van groote beteekenis schijnt die ook daar niet te zijn. Het feit dat de vooruitzichten beter zijn dan eenigen tijd geleden werd verwacht, heeft zeker tot de flauwe stemming te Chicago bijgedragen. Uit Europa blijven de berichten gunstig; afgezien van enkele streken van Duitsland en met uitzondering van het Oosten van Rusland.

Ook voor voedergranen is de vraag slecht. Spoedige maïs werd aan de Engelsche markt weinig gekocht en van de meeste soorten daalde de prijs. Ook op het vasteland was de belangstelling voor spoedige maïs onbevredigend en de prijzen ondervonden een vrij belangrijke daling. Voornamelijk was dit het gevolg van flauwe markten in de Vereenigde Staten, waar de toegenomen zichtbare voorraad nu zijn invloed doet gevoelen, alsmede van de teleurstellende Europeesche vraag. Van 10 tot 15 Maart daalde te Chicago de Mei-termijn 2 $\frac{1}{8}$, de Juli-termijn 2 $\frac{1}{2}$ cent per 56 lbs. Op den 17den trad een herstel van 1 cent in.

Het aanbod aan de kust der Vereenigde Staten nam toe en tot telkens lagere prijzen werd in den loop der week uit Amerika maïs geoffereerd. In Engeland leidde dat slechts

Noteringen.							Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.			
Data	Chicago			Buenos Ayres			Soorten	17 Maart 1924	10 Maart 1924	19 Maart 1923
	Tarwe Mei	Maïs Mei	Haver Mei	Tarwe Maart	Maïs Mei	Lijnzaad Maart				
15 Mrt.'24	106 ³ / ₈	77 ⁵ / ₈	46 ¹ / ₈	10,50	8,—	18,65	Tarwe* . . . . . ¹	12,25	12,25	13,—
8 „ '24	111 ¹ / ₈	81 ¹ / ₈	47 ⁷ / ₈	10,40	8,05	18,70	Rogge (No. 2 Western) . . ¹	10,—	10,30	10,60
15 Mrt.'23	119 ¹ / ₈	73 ⁵ / ₈	44 ⁵ / ₈	11,60	8,50	19,65	Mais (La Plata) . . . . . ²	228,—	233,—	214,—
15 Mrt.'22	132 ¹ / ₈	59 ⁵ / ₈	37 ³ / ₈	13,35 ¹	8,20	20,10 ¹	Gerst (48 lb. malting) . . . ³	215,— ⁴	215,— ⁴	180,—
15 Mrt.'21	157 ⁷ / ₈	69	44	16,75 ²	8,70	15,30 ²	Haver (38 lb. white clipp.) ¹	10,75 ⁵	10,35 ⁵	10,20
20 Juli '14	82	56 ³ / ₈	36 ¹ / ₈	9,40	5,38	13,70	Lijnkoeken (Noord-Ameri- kavan La Plata-zaad) ¹	14,65	14,60	12,40
							Lijnzaad (La Plata) . . . . ³	404,—	412,—	415,—

¹) Per April. ²) Per Mei.

¹) per 100 KG. ²) per 2000 KG. ³) per 1960 KG.

*No. 2 Hard/Red Winter Wheat. ⁴) Donaugerst. ⁵) Canada No. 3.

AANVOEREN in tons van 1000 KG.

Artikelen	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	9/15 Maart 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	9/15 Maart 1924	Sedert 1 Jan. 1924	Overeenk. tijdvak 1923	1924	1923
Tarwe	27.669	166.934	181.008	—	8.563	14.030	175.497	195.038
Rogge	17.065	104.877	134.571	—	1.725	485	106.602	135.056
Boekweit	777	6.356	3.194	—	—	—	6.356	3.194
Mais	9.988	131.451	169.244	300	15.896	24.901	147.347	194.145
Gerst	17.760	71.865	35.291	510	9.412	4.127	81.277	39.418
Haver	6.290	47.945	20.061	—	—	533	47.945	20.594
Lijnzaad	6.847	47.918	25.610	—	17.835	30.261	65.753	55.871
Lijnkoek	4.220	32.946	42.170	—	700	—	33.646	42.170
Tarwemeel	6.188	44.982	15.658	681	1.890	2.879	46.872	18.537
Andere meelsoorten	145	1.228	383	—	—	—	1.228	383

tot weinig zaken. Iets beter was de omzet naar Scandinavië en Nederland, doch speciaal de Nederlandsche markt toont de laatste dagen bijzonder weinig leven. Belangstelling tot zekere hoogte bestaat daar eigenlijk slechts voor aangekomen partijen, terwijl de kooplust voor verder verrijderde posities zeer slecht is, ten gevolge van de verwachting, dat maïs spoedig op een lager prijsniveau te krijgen zal zijn. Niet slechts het lagere aanbod van Noord-Amerika, doch ook de heropening van den Donau, die in het einde der vorige week een feit werd en sterker aanbod van Donaumaïs, dat daarvan het gevolg is, veroorzaakten deze verwachting. Prijzen, waartoe Roemeensche en Bulgaarsche maïs, stoomend en op spoedige afloading, te krijgen zijn, zijn in den loop der week geleidelijk gedaald, doch afloading binnen enkele weken is nog belangrijk lager te krijgen, terwijl ook van Russische maïs op spoedige afloading de prijzen zijn verlaagd. De verschepingen van maïs waren ditmaal grooter dan in de vorige week, ten gevolge van ruimere hoeveelheden van Roemenië en Bulgarije en een belangrijke uitbreiding der afloadingen van Argentinië. Het schijnt, dat van de Argentijnsche maïsverschepingen van deze week reeds een gedeelte uit nieuwe maïs bestaat. De afloadingen van nieuwe maïs uit Argentinië hebben dit jaar wel buitengewoon vroeg een aanvang genomen en alle berichten blijven erop wijzen, dat de oogst een uitstekend resultaat heeft opgeleverd. Weliswaar bleef de termijnmarkt in Argentinië standvastig en vonden daar slechts zeer geringe fluctuaties plaats en de prijzen bleven de geheele week onveranderd.

In Europa werd Platamaïs van den nieuwen oogst echter aanvankelijk telkens lager aangeboden. In Engeland leidde dat vrij geregeld tot zaken, gedeeltelijk tot dekking van vroegere contracten, terwijl ook in Duitschland grootendeels nieuwe Platamaïs werd gekocht, doch in Nederland was de omzet gering. Op 17 Maart werden door verschepers belangrijk hogere prijzen gevraagd, ten gevolge van stijging van den Peso-koers en vastere vrachtenmarkt. In Engeland ging dat samen met uitbreiding der zaken tot iets hooger prijs.

Voor gerst bestond in de invoerlanden eveneens weinig belangstelling. Engeland had nog eenige zaken in Britsch-Indische gerst, terwijl naar Hamburg zaken in Platagerst werden gedaan. Aan de andere markten ging echter zeer weinig om en Russische en Donau gerst, die aan de vastlandsche gerstmarkt gewoonlijk de voornaamste soorten uitmaken, werden dan ook slechts in kleine hoeveelheden verhandeld, waarbij de prijzen geleidelijk eenige daling ondergingen. Verschepingen van gerst waren deze week vooral groot van Britsch-Indië en van de Noord-Amerikaansche Westkust. De laatste waren trouwens geheel voor Engeland bestemd en bestonden voornamelijk uit brouwergerst. Ook Argentinië laadde weder een flinke hoeveelheid af, die geheel naar Italië ging. Vermelding verdienen nog de eigenaardige zaken in Noord-Afrikaansche gerst, die het gevolg waren van het sterke herstel van den Frankenkoers.

Nadat in de vorige week tot telkens dalende prijzen veel Noord-Afrikaansche gerst in Frankrijk via Antwerpen naar Nederland was verkocht, kochten Antwerpsche handelaars bij den gestegen Frankenkoers, doch tot een lager aantal Frankrijk een gedeelte dier gerst weder terug. De Nederlandsche houder verdiende hieraan in Gulden, de Belgische handelaar in Frankrijk. In Nederland zelf echter is de vraag voor daar aangekomen of nog verwachte Noord-Afrikaansche gerst onbevredigend en deze soort is daar nog moeilijker te verkoopen dan andere soorten.

Zaken in haver op het vasteland van Europa ondergaan wel eenige verbetering ten gevolge van de lage prijzen voor Platahaver, doch voldoende om aankomende partijen op te nemen, is die vraag toch niet. Een enkele exportzaak uit Duitschland werd weder in Duitse haver gedaan. In Engeland blijven bij voortdurend vrij geregeld zaken tot stand komen in Platahaver, doch ook daar is de omzet onbevredigend. Voor Canadeesche haver bestond ondanks prijsdaling zeer weinig vraag.

SUIKER.

Gedurende de afgelopen week schommelden de prijzen op de markt te New-York nogal. Spot Centrifugals openden met \$c. 7.16 en sloten op \$c. 7.03, terwijl de termijnmarkt de volgende fluctuaties te zien gaf: Mei 5,48/5,36/5,41/5,33; Juli 5,53/5,41/5,41/5,46/5,38; September 5,52/5,40/5,43/5,35; en December 4,99/4,89/4,93/4,85.

Prijzen voor prompte Cubasuiker bewogen zich tusschen \$c. 5,25 en 5,37¹/₂ c. & f. New-York, waartoe vrijwel elk aanbod van Cubaplanters opgenomen werd.

De laatste Cubastatistiek luidt als volgt:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Weekontvangsten 8 Maart '24	226.477	196.326	187.401
Tot sedert 1 Dec. '23-8 Mrt. '24	1.548.349	1.541.626	1.026.081
Aantal werkende fabrieken . .	173	180	177
Weekexport 8 Maart '24	170.791	158.391	83.269
Tot sedert 1 Jan. '24-8 Mrt. '24	1.054.705	1.044.582	430.116
Totale voorraad op 8 Mrt. '24	493.644	497.944	876.948

De Duitse Regeering gaf toestemming tot den uitvoer van 50.000 tons suiker vóór 30 Juni a.s., welke wegens den achteruitgang der consumtie waarschijnlijk niet gerepliceerd behoeven te worden middels import van vreemde suiker, terwijl uit den volgenden oogst 200.000 tons mogen worden geëxporteerd.

In Engeland verlaagden Raffinadeurs hunne prijzen deze week met Sh. 1/- tot Sh. 1/3, naar gelang van den termijn van levering. Zij onthielden zich van verdere aankopen van ruwsuiker in afwachting van het Budget, waarbij met een verlaging der invoerrechten rekening gehouden wordt.

Intusschen zijn de onzichtbare voorraden in Engeland vermoedelijk tot een minimum gereduceerd.

De Engelsche Board of Trade-statistiek over de maand Februari is als volgt:

	Februari.		Jan./Febr.	
	1924	1923	1924	1923
	Tons	Tons	Tons	Tons
Import Riet	90.633	76.274	196.842	176.498
„ Geraffineerd .	34.159	14.137	86.045	47.988
Totaal	124.792	90.411	282.887	224.486
Voorraad in Entrepot	149.700	204.200	—	—
„ in Raffinader.	43.500	47.950	—	—
Opbrengst „	81.165	89.009	160.290	162.232
Tot. binnenl. verbruik	114.772	124.686	242.640	241.344
Totale export	7.417	2.243	14.561	3.763
Voorr. op 31 Jan.	1924 { 184.450	1923 { 284.900		
„ „ 29 Febr.	1924 { 193.200	1923 { 252.150		

Voor Frankrijk geeft Czarnikow het volgende statistische overzicht, tot 30 September a.s.

	tons
8 Maart '24 { Overschot inlandsche suiker	100.000
„ { Koloniale (Fransch) „	70.000
„ { Buitenl. suiker (gekocht en stoomend)	60.000
„ { Voorraad in de havens.....	15.000
Totaal voorradig.....	245.000

Consumptie, zegge 55.000 ton per maand 375.000
 Voorraad eind September 1924 ..... 15.000

Totaal benoodigd..... 390.000

Zoodat er nog een 145.000 tons aangeschaft zal moeten worden, hetgeen echter afhankelijk zal zijn van de consumptie, die weer in nauw verband staat met den frankenkoers.

Ook deelt Czarnikow de volgende interessante consumptiecijfers van eenige Europeesche landen mede in 1000-talen tons:

	Januari			October/Januari		
	1924	1923	1914	1923/'24	'22/'23	'13/'14
Duitschland	34	149	91	306	551	470
Tsjechoslowakije	29	41	58	139	149	234
Frankrijk	83	77	62	314	328	287
België	18	8	7	74	68	46
Holland.....	14	15	11	73	76	45
Engeland	137	158	174	536	588	661

Totaal.... 315 448 403 1.442 1.760 1.743

waaruit blijkt dat de consumptie wegens de hooge suikerprijzen sterk afgenomen is

De zichtbare voorraden bedragen volgens C. Czarnikow, Londen:

	1924	1923	1922
	Tons	Tons	Tons
Duitschland 1 Feb. '24	878.000	960.000	694.000
Tsjechoslowakije 1 Feb. '24 ..	501.000	412.000	384.000
Frankrijk 1 Feb. '24	253.300	204.800	154.600
Holland 1 Feb. '24.....	122.000	206.000	249.000
België 1 Feb. '24	121.000	107.000	108.000
Engeland 1 Mrt. '24	201.000	258.900	153.000
Europa....	2.076.300	2.148.700	1.742.600
Ver. Stat. (Atl. hav.) 12 Mrt. '24	163.000	123.600	179.300
Cuba 8 Mrt. '24	493.600	498.000	877.000
Totaal ..	2.732.900	2.775.300	1.798.900

Op Java werd zeer weinig animo voor nieuwe zaken getoond. Herververkoopten vonden plaats van Augustus/September levering Superieur tot f 16,25 en No. 16 en hooger tot f 15,75, terwijl disponibile witte suiker tot prijzen oplopend tot f 20,87½ werd verhandeld.

De afscheppingen in Februari bedroegen 43.800 tons tegen 137.800 tons in 1923.

Hier te lande spiegelde de markt zich aan Amerika. De opening was vast met volgende prijzen: Maart f 36,87½, Mei f 36,25, Augustus f 32,62½ en November/December f 27,25, waarna door winstneming de prijzen sterk afbrakelden om zich tenslotte weer te herstellen tot f 37, —/36,87½ voor Maart, Mei f 35,50, Augustus f 31,75 en December voor f 26,37½. De omzet bedroeg deze week slechts 3300 tons.

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per Maart	Londen			New York 96 pCt. Centrifugals
		Tates Cubes No. 1	White Java's f.o.b. per Mei/Juni	Cuba's 96 pCt. c.i.f. Maart	
		Sh.	Sh.	Sh.	
13 Mrt. '24	f 36¼	66/-	26,9	28/9	7,03
6 „ '24	„ 37¼	67/-	27/0	29/6	7,16
13 Mrt. '23	„ 37	65/9	26/3	27/10½	7,40
3 Mrt. '22	„ 22½	52/-	17/7½	12/10½	3,92
14 Juli '14	„ 11½/32	18/-	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 5 Maart 1924.

Prijzen voor Amerikaansche katoen zijn opnieuw lager. De noteering voor Maart was gisteren 63 punten lager dan een week geleden. Verkoopten zijn niet heel groot geweest en blanco verkoopten in Amerika, benevens de inkrimping van den werktijd in de Engelsche spinnerijen hebben een slechten invloed op de afname gehad. Het Vasteland koopt nog vrij veel katoen in Liverpool en in Egyptische soorten is de omzet bevredigend, terwijl ontvangsten door Alexandrië ook grooter zijn dan een jaar geleden.

Spinners van Amerikaansche garens hebben hun positie verbeterd. De inkrimping van den werktijd, die algemeen wordt ondersteund, heeft meer vertrouwen bij de producenten gebracht en deze hebben vrij algemeen hunne vraagprijzen verhoogd. Spinners geven toe, dat hunne marges in sommige gevallen ¼ d. à 1½ d. per pond beter zijn en trachten zoo spoedig mogelijk tot dekkende prijzen te komen. Noteeringen zijn over het algemeen weinig veranderd sedert de laatste daling van katoenprijzen en lage biedingen worden slechts zeer zelden geaccepteerd, hoewel de omzet nog niet heel groot is. In getwijnde garens gaat weinig om, hoewel één verkooper gisteren mededeelde, dat hij 50.000 lbs. verkocht had tegen dekkende prijzen. In Egyptische garens is de vraag verminderd. De arbeiderskwestie in een spinnerij te Royton is nog niet geregeld, doch er zal nog een verdere vergadering plaats hebben en moet men maar hopen, dat men dan tot overeenstemming zal komen.

Prijzen voor manufacturen blijven zeer vast, zeer tot verbazing van verschillende overzeesche koopers, die bij de lagere katoenprijzen ook goedkoopere prijzen voor manufacturen verwachtten. Dit is echter niet het geval, daar garenprijzen vast blijven. Bovendien blijft de vraag naar manufacturen vrij goed, daar voorraden over het algemeen gering zijn en vooral bij spoedige levering zaken mogelijk zijn. Dit is trouwens het beste, zoowel voor koopers als fabrikanten, daar de eerste dan geen marktrisico loopen en fabrikanten er niets voor voelen bij de tegenwoordige slechte marges lang vooruit te verkoopen. Over het algemeen zijn verkoopers dan ook wat vaster gestemd dan eenige weken geleden. Er zijn vrij veel aanvragen aan de markt en bij goederen, die spoedig geleverd kunnen worden, kunnen fabrikanten in de meeste gevallen vrij behoorlijke prijzen maken.

Manchester, d.d. 12 Maart 1924.

De stemming op de markt voor Amerikaansche katoen is zeer onzeker en de prijzen blijven onregelmatig. Er hebben dagelijks vrij groote fluctuaties plaats en zelfs Vrijdag en ook verleden Dinsdag was het verschil tusschen de hoogste en laagste noteering voor de Mei-termijnen ongeveer 40 punten. Zaterdag was de markt wat flauwer, doch sedert is een gedeelte van het verlies weer ingehaald. Men geeft verschillende redenen voor deze fluctuaties op, o.a. de zeer onzekere toestanden op de arbeidsmarkt, verkoopten door bearspeculanten en de onzekerheid over de kwestie in de spinnerij te Royton, die echter inmiddels is opgelost, zoodat het niet tot een uitsluiting zal komen. De kortere arbeidstijd in de spinnerijen heeft een gunstigen invloed op den verkoop. Egyptische katoen is vaster in prijs en verkoopten blijven over het algemeen gering.

In de markt voor Amerikaansche garens is de stemming bepaald beter, doch tot nu toe gaat er niet veel om. Spinners blijven vast gestemd in verband met den korteren werktijd; de marges zijn bepaald beter, zoowel voor muleals voor ringgarens, zoodat bij de tegenwoordige prijzen bij een vollen arbeidstijd de kostprijzen ongeveer gedekt zouden worden. Er zijn vrij veel aanvragen aan de markt, doch in de meeste gevallen blijven biedingen te laag, hoewel er in ringgarens nog wel iets gedaan is. In bundels voor het Oosten gaat weinig om, terwijl ook voor getwijnde garens geen belangstelling bestaat, met uitzondering van 30/2 en 40/2 voor binnenlandsch gebruik. Ook de vraag naar Egyptische garens is zeer verminderd, zoodat men over het algemeen slechts van kleine verkoopten hoort.

De stemming in de markt voor manufacturen wordt langzamerhand wat beter. Prijzen zijn vaster en fabrikanten vinden het zeer moeilijk orders te boeken tengevolge van de vastere garenprijzen en de geringe neiging, die er bij koopers bestaat om hun limites te verhoogen. Er komen dan ook niet veel zaken tot stand en hoewel er vrij veel aanvragen aan de markt zijn, gaat er tot nu toe weinig om. De vraag te Calcutta is nog wel teleurstellend, hoewel er in dhooties en gebleekte goederen voor vlugge levering

wel zaken te doen zijn. Bombay en Karachi toonen meer belangstelling voor de lichtere gebleekte goederen en zenden tevens biedingen voor fancies en gedrukte goederen. Ook China koopt op voorzichtige wijze en daar blijft de moeilijkheid van vlugge levering een hinderpaal om tot groote zaken te komen,

5 Mrt. 12 Mrt. Oost.koersen. 4 Mrt. 11 Mrt.
Liverpoolnoteeringen. T.T.op Indië 1/4⁵/₈ 1/4⁴/₈
F.G.F.Sakellarides 20,05 20,60 T.T.op Hongkong 2/4¹/₈ 2/4⁴/₈
G.F. No. 1 Oomra 10,85 11,— T.T.op Shanghai 3,3³/₄ 3/3⁷/₈

Noteering voor Loco-Katoen.
(Middling Uplands.)

	14 Maart 1924	7 Maart 1924	29 Febr. 1924	14 Maart 1923	14 Maart 1922
New York voor Middling ...	28,90 c	28,15 c	29,20 c	31,20 c	18,45 c
New Orleans voor Middling	29,13 c	28,75 c	29,63 c	31,25 c	16,75 c
Liverpool voor Fy Middl. ...	17,20 d	17,21 d	17,63 d	16,80 d	10,86 d

Ontvangsten in- en uitvoeren van Amerikaansche havens.
(In duizendtallen balen. *)

	1 Aug. '23 tot 14 Maart '24		Overeenkomstige periode	
	1922-'23	1921-'22	1922-'23	1921-'22
Ontvangsten Gulf-Havens.	5.922	5.160	4.534	
" Atlant.Havens				
Uitvoer naar Gr. Brittannië	1.440	1.201	1.058	
" " 't Vasteland.	2.536	2.233	2.188	
" " Japan	493	450	755	

Voorraden.

(In duizendtallen balen. *)

	Overeenkomstig tijdstip		
	14 Maart '24	1923	1922
Amerik. havens	685	674	1.039
Binnenland	687	791	1.242
New York	—	—	—
New Orleans	—	—	—
Liverpool	455	448	537

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp, Leonard Jacobson & Zonen en G. Bijdenijk.)

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
15 Mrt. 1924	219.000	27.375	774.000	29.500	6 ³ / ₈
8 " 1924	199.000	26.900	715.000	29.500	6 ²⁵ / ₃₂
1 " 1924	223.000	25.525	1)	1)	6 ¹⁸ / ₁₆
15 Mrt. 1923	1.133.000	23.150	1.965.000	23.700	5 ²⁵ / ₃₂

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgelopen week	Sedert 1 Juli	Afgelopen week	Sedert 1 Juli
15 Mrt. 1924....	41.000	2.716.000	212.000	7.292.000
15 Mrt. 1923....	28.000	2.275.000	150.000	5.746.000

1) Feestdag.

Statistiek der firma G. Duuring & Zoon.

Zichtbare voorraad op 1 Maart 1924 in duizenden balen.

	1924	1923	1922	1921	1920
Voorraad in Europa..	1.274	1.930	1.835	2.025	2.078
Stoomend {Brazilië ..	880	509	914	528	301
n. Europa {Oost-Indië.	38	4	11	—	?
	2.192	2.443	2.760	2.553	2.379
Voorraad Ver. Staten	574	1.091	1.453	1.901	1.410
Stoomend naar Ver.Staten {Brazilië ..	598	634	321	697	654
	3.364	4.168	4.534	5.151	4.443
Voorraad in Rio	235	1.232	1.982	452	445
" " Santos..	638	2.056	2.767	3.164	3.826
" " Bahia ..	29	24	45	40	23
Totaal	4.266	7.480	9.328	8.807	8.737
Op 1 Februari	4.220	7.739	9.289	8.777	9.309
	1923	1922	1921	1920	1919
Op 1 Juli	5.340	8.639	8.700	6.750	10.336

NEDERLANDSCH-INDISCHE THEE.

(Opgave Pakhuismeesteren van de Thee.)

(Herleid tot 1/1 Kisten.)

Voorraad 31 Januari 1924.....	42.283
Sedert aangevoerd.....	32.515
	74.798
Sedert afgeleverd.....	17.487
Voorraad heden	57.311
Waarvan in de eerste hand.....	33.817

Amsterdam, 29 Februari 1924.

KAPOK.

(Opgave van de Makelaars Gebrs. van der Vies, Amsterdam.)

Kapokstatistiek op 29 Februari 1924.

Importeurs:	Voorr. Aanv. Verk.		Voorr. op	
	1 Jan. 1924	29 Feb. 1924		29 Feb. 1924
H. G. Th. Crone.....	—	792	699	93
Edgar & Co.....	—	438	438	—
Van Eeghen & Co.....	—	154	154	—
N.V. Handel en Cultuur Mij. v/h. Smid & Amesz q.g. Edgar & Co's Handel Mij. Soerabaja	115	839	786	168
Landb. Mij. „Geboegan” ...	—	120	100	20
Maintz Producten Handel.	—	58	58	—
Mirandolle, Voite & Co....	311	2153	2361	103
Wm. H. Müller & Co.	—	397	5	392
Ned. Kolon. Handelsvereen.	—	532	532	—
Weise & Co.....	33	—	33	—
Order.....	—	3279	3279	—
	459	8762	8445	776

RUBBER.

De markt bleef gedurende de afgelopen week steeds onder den invloed der Londensche liquidatie's.

Prijzen ondervonden een sterke daling en de markt sloot op de volgende noteeringen.

einde voorafgaande week:

Prima Crêpe	Maart	67 ¹ / ₂ ct.	70 ¹ / ₂ ct.
" "	April/Juni	68 "	71 ¹ / ₂ "
" "	Juli/Sept.	69 "	72 ¹ / ₂ "
Smoked Sheets	Maart	68 ¹ / ₂ "	72 "
" "	April/Juni	69 ¹ / ₂ "	73 "
" "	Juli/Sept.	70 "	74 "

18 Maart 1924.

COPRA.

De markt was deze week zeer flauw gestemd, niettegenstaande consumenten bijna dagelijks kochten.

De premie voor stoomend verminderde sterk.

De noteeringen zijn:

Nederl.-Ind. f.m.s. stoomend	f 32 ¹ / ₂
" " " Maart afl.	" 32,—
" " " April "	" 31 ¹ / ₂
" " " Mei "	" 31 ¹ / ₂

17 Maart 1924.

STEENKOLEN.

De alles beheerschende vraag van het moment is: zal de staking onder de Engelsche mijnwerkers, wier loonovereenkomsten op 17 April a.s. afloopen, al dan niet uitbreken? Onder den druk van de onzekerheid blijven de prijzen in Engeland vast en het zijn voornamelijk de Engelsche groote verbruikers zelve, die zich tegen de eventualiteit wapenen en zich nu reeds dekken voor het verbruik tot 1 Juni a.s.

De Hollandsche markt blijft rijkelijk voorzien met Westfaalsche kolen in alle bekende soorten.

De prijzen zijn:

Northumberland Ongezeefde ..	f 16,25
Durham Ongezeefde	" 16,50
Cardiff Ongezeefde.....	" 18,75
Schotsche Gezeefde	" 16,25
Westfaalsche Vetföerder	" 17,25
" " Vetstukken.....	" 19,50
" " Smeenootjes	" 18,75
" " Gasvlamföerder ..	" 17,25
" " Gietcokes	" 25,—

alles per ton van 1000 KG., franco station Rotterdam/Amsterdam. Markt prijshoudend.

18 Maart 1924.

VERKEERSWEZEN.

GRAAN.

Data	Petrograd Londen /R'dam	Odessa Rotterdam	Atl. Kust Ver. Staten		San Lorenzo	
			Rotterdam	Bristol kanaal	Rotterdam	Engeland
10-15 Maart 1924	—	15/— ²	—	—	28/3	28/3
3-8 „ 1924	—	15/10 ²	—	—	29/4	29/4
12-17 Maart 1923	—	17/3 ²	11 ¹	2/4½	20/3	20/3
13-18 Maart 1922	—	—	17 ¹	4/3	25/—	25/—
Juli 1914	11 d.	7/3	1/11½	1/11½	12/—	12/—

KOLEN.

Data	Cardiff				Oostk. Engeland	
	Bordeaux	Genua	Port Said	La Plata Rivier	Rotterdam	Gothenburg
10-15 Maart '24	6/3	12/6	13/3	14/4	—	—
3-8 „ '24	6/3	13/1	13/3	14/6	4/9	—
12-17 Maart '23	8/9	13/9	14/3	17/6	6/10	7/6
13-18 Maart '22	6/9	14/3	15/6	15/6	5/6	9/—
Juli 1914	fr. 7,—	7/—	7/3	14/6	3/2	4/—

DIVERSEN.

Data		Bombay	Birma	Vladivo-	Chill
		West Europa (d.w.)	West Europa (rijst)	stock West Europa	West Europa (salpeter)
10-15 Maart 1924..	29/—	30/—	33/9	27/6	
3-8 „ 1924..	29/—	33/1½	33/9	27/6	
12-17 Maart 1923..	26/1½	32/—	33/9	35/6	
13-18 Maart 1922..	25/6	28/6	35/—	25/—	
Juli 1914..	14/6	16/3	25/—	22/3	

¹⁾ Am. cents per 100 lbs. ²⁾ Per ton d.w.

Graan Petrograd per quarter van 496 lbs. zwaar, Odessa per unit, Ver. Staten per quarter van 480 lbs. zwaar.
Overige noteringen per ton van 1015 KG.

RIJNVAART.

Week van 10—15 Maart 1924.

De aanvoeren van zeezijde waren middelmatig en bestonden evenals de voorafgaande week hoofdzakelijk uit granen, kolen en erts.

De beschikbare scheepsruimte bleef schaarsch, hoofdzakelijk werden schepen gecharterd om in de Ruhrhavens te laden. De daghuuren voor deze schepen liepen geregeld op tot 2½ ct. à 3½ ct.

Daghuur voor schepen om in Rotterdam te laden, bedroeg gemiddeld ± 3½ ct. per ton.

Voor erts werd in het laatst der week f 1,— met ¼ en f 1,10 met ¼ lostijd per last betaald.

De waterstand was vallend. Naar den Bovenrijn werd op ca. 1,80 M. afgeladen, naar den Benedenrijn op vollen diepgang.

Het sleeploon varieerde tusschen het 40 en 60 cts. tarief.

INKLARINGEN.

DELFSIJL.

Landen van herkomst	Februari 1924		Februari 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. Havens.	3	5.190	1	4.417
Groot-Brittannië	4	2.379	4	6.293
Duitschland....	10	1.708	4	1.018
Zweden.....	1	282	3	427
Denemarken...	1	776	—	—
België.....	1	3.607	1	794
Frankrijk.....	—	—	1	2.229
Totaal....	20	13.942	14	15.178
Nationaliteit				
Nederlandsche..	15	9.270	5	7.965
Britsche.....	1	664	1	607
Duitsche.....	4	4.008	6	2.156
Zweedsche.....	—	—	1	191
Japansche.....	—	—	1	4.259
Totaal....	20	13.942	14	15.178

(A. van Dijk.)

NIEUWE WATERWEG.

Landen van herkomst	Februari 1924		Februari 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	37	30.591	23	20.487
Groot-Brittannië	269	207.300	318	224.273
Duitschland....	146	204.602	76	109.798
Noorwegen.....	21	24.088	29	55.086
Zweden.....	24	16.830	22	18.642
Denemarken...	14	17.663	8	1.918
Rusland-Oostz.h.	—	—	2	687
Finland.....	5	5.859	4	1.728
België.....	39	63.895	17	46.770
Frankrijk.....	65	60.423	25	12.789
Spanje.....	17	19.562	23	39.246
Portugal.....	1	527	2	746
Italië.....	4	5.758	6	13.455
Levant.....	2	1.220	—	—
Rusland-Zw. Zee	9	17.015	1	2.670
Roemenië, Bulg.	5	9.878	1	1.259
And. Midd. Zeeb.	11	19.321	24	48.274
Over. Wk. Afrika	5	8.096	6	7.546
Oostkust Afrika.	—	—	3	11.885
Zuid-Afrika....	7	31.500	4	13.906
Voor-Indië.....	4	15.030	4	15.372
Achter-Indië...	—	—	1	4.247
Ned. Oost-Indië.	5	20.884	6	26.358
And. Aziat. hav.	15	69.322	6	27.899
Australië.....	2	9.220	2	6.528
Vereen. Staten..	33	135.615	38	143.633
Canada.....	—	—	1	2.952
Midden-Amerika	4	13.169	2	6.572
Brazilië.....	5	17.222	—	—
Argent., Urug...	18	66.710	12	35.324
Chili.....	6	21.136	6	20.014
Totaal....	773	1.112.436	672	920.064
Periode 1 Jan.— 29 Febr. ¹⁾ ...	1.521	2.153.014	1.444	2.024.208
Nationaliteit				
Nederlandsche..	185	299.979	185	259.347
Britsche.....	198	271.429	230	252.731
Duitsche.....	193	265.242	110	143.088
Noorsche.....	55	50.867	33	28.778
Belgische.....	3	6.850	5	3.094
Fransche.....	46	51.592	17	12.825
Zweedsche.....	30	25.325	24	20.217
Deensche.....	12	14.920	7	11.407
Vereen. Staten..	14	47.678	18	73.663
Andere.....	37	78.554	43	114.914
Totaal....	773	1.112.436	672	920.064

¹⁾ 1913, 1.709 schepen met 1.987.804 N. R. T.

(Dirkzwager's Scheepsagentsuur Maassluis.)

DORDRECHT/ZWIJNDRECHT.

Landen van herkomst	Februari 1924		Februari 1923	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	3	992	5	1.198
Groot-Brittannië	3	775	3	618
Duitschland....	1	641	2	746
Zweden.....	—	—	3	721
Danzig.....	—	—	2	519
België.....	3	1.229	—	—
Frankrijk.....	1	699	—	—
Spanje.....	—	—	1	1.064
Middell. Zeehav.	—	—	2	2.130
Totaal....	11	4.336	18	6.996
Nationaliteit				
Nederlandsche..	—	—	2	1.168
Britsche.....	5	1.204	4	827
Duitsche.....	5	2.433	7	2.150
Noorsche.....	1	699	1	790
Fransche.....	—	—	1	1.340
Zweedsche.....	—	—	3	721
Totaal....	11	4.336	18	6.996

DE TWENTSCHE BANK

AMSTERDAM - ROTTERDAM - 's-GRAVENHAGE - DORDRECHT - UTRECHT - ZAANDAM

Maandstaat op 29 Februari 1924

DEBET

Aandeelhouders nog te storten 90 pCt. op aandelen B, waarvoor waarborg gedeponoord		f 1.682.100,—
Deelneming in de firma's:		
B. W. BLIJDENSTEIN & Co., te Londen;		
B. W. BLIJDENSTEIN Jr. te Enschede;		
LEDEBOER & Co., te Almelo, f 7.985.000,—, waarvoor in geld gestort		" 6.435.000,—
waarvoor effecten gedeponoord	f 1.550.000,—	
Deelneming in bevriende Bankinstellingen .... f 10.178.969,84		
waarvoor in geld gestort		" 7.471.769,84
waarvoor effecten gedeponoord	" 2.707.200,—	
Effecten van Aandeelhouders		
gedeponoord bij bevriende instellingen	" 3.000.000,—	
ten eigen gebruik	" 28.116.570,—	
		" 35.373.770,—
Kassa, Wissels en Coupons		" 26.436.271,37
Nederlandsche Schatkistbiljetten en Schatkistpromessen		" 35.869.226,42
Saldo's bij Bankiers:		
beschikbaar voor eigen gebruik	f 3.398.756,92	
voor rekening van derden	" 12.998.672,41	
		" 16.397.429,33
Daggeldleeningen		" 950.000,—
Prolongatiën gegeven		" 11.201.030,—
Eigen Effecten en Syndicaten		" 8.644.612,88
Credietvereniging	f 62.013.637,83	
Af: loopende Promessen	" 12.350.000,—	
		" 49.663.637,83
Voorschotten tegen Onderpand of Borgtocht en Saldi Rek. Crt.	f 54.437.888,12	
Af: loopende Promessen	" 3.727.000,—	
		" 50.710.888,12
Voorschotten op Consignatiën		" 1.934.148,54
Gebouwen		" 4.585.262,37
	Totaal	f 255.301.146,70

CREDIT

Kapitaal		f 35.500.000,—
Reservefonds	" 8.388.581,85	
Buitengewone Reserve	" 1.700.000,—	
Waarborgfonds Credietvereniging	" 5.432.455,—	
Reserve Credietvereniging	" 2.593.606,20	
		f 53.614.643,05
Aandeelhouders voor gedeponoord als waarborg voor 90 pCt. storting op aandelen B:		
Effecten	f 1.618.320,—	
Contanten	" 9.780,—	
in Leen-Depot	" 33.755.450,—	
"	" 53.100,—	
		" 35.373.770,—
Totaal Effecten		" 62.880,—
Totaal Contanten		" 2.025.624,76
Zieken- en Pensioenfondsen		" 37.867.921,83
Deposito's		" 3.420.800,—
Prolongatie-Deposito's		" 1.063.792,55
Saldo te ontvangen en te leveren Fondsen		" 1.063.792,55
Saldi Rekeningen Courant	f 72.559.911,50	
" " " voor gelden in het Buitenland ..	" 12.998.672,41	
" " " Credietvereniging	" 3.391.706,74	
		" 88.950.290,65
B. W. Blijdenstein & Co., Londen, B. W. Blijdenstein Jr., Enschede en Ledeboer & Co., Almelo		" 8.545.980,08
Daggeldleeningen		" 1.100.000,—
De Nederlandsche Bank		" 2.041.858,33
Te betalen Wissels		" 20.088.270,66
Diverse Rekeningen		" 1.145.314,79
	Totaal	f 255.301.146,70